

JOAN GARÍ

en las

MONTANYAS DE MONTSERRAT

Drama tradicional

EN TRES ACTES Y UN PRÓLECH, EN VERS

ORIGINAL DE

Jaume Piquet y Piera

Representat ab general aplauso en Barcelona
y altres llochs de Catalunya

BARCELONA.—1891.- Imp. Henrich y C.ª, en comandita, Suc. Ramírez y C.ª

JOAN GARÍ

en las

MONTANYAS DE MONTSERRAT

Drama tradicional

EN TRES ACTES Y UN PRÓLECH, EN VERS

ORIGINAL DE

Jaume Piquet y Piera

Representat ab general aplauso en Barcelona
y altres llochs de Catalunya

BARCELONA.—1891

IMPREMPTA DE HENRICH Y C.ª, EN COMANDITA
SUCCESSORS DE N. RAMÍREZ Y C.ª
Passatge de Escudellers, 4

LABORIOSITAT

HONRADÉS

J. V. P.

ACTIVITAT

RECTITUT

Al mólt digne, laboriós y benvolgut Segon Tinent de Alcalde

del poble de Sant Vicens de Sarriá

Don

Joaquim Vallet Piquer

Cumpleixo ab un sagrat deber, faig acte de justicia y procuro donar públich testimoni de quán admiro la seva desinteressada abnegació, bon zel y verdader patriotisme, dedicantli un insignificant traball que va ser escrit, VINTIDÓS ANYS *enrera, pe 'l més humil dels escriptors catalans.*

Vosté, senyor mèu y amich mil voltas apreciable, que tant ha traballat y tants sacrificis ha fet á favor del poble que m' ha vist náixer, bè mereix qu' un fill de aquesta laboriosa y morigerada població, ab més bona fe que talent, li dediqui aquesta pobre mostra de admiració, de gratitut y de amistat.

Que m' hagia vosté permés que lo sèu respectable y honradíssim nom figuri en la primera plana de tant sencilla obra, me dòna més gloria que los aplausos que ella m' ha proporcionat, pus estich certíssim de que tal nom será la sola y única bellesa que enclóurer puga entre sas planas.

Rébila, donchs, ab la reconeguda y proverbial bona fe que tant lo caracterisa y quedarán plenament satisfetas las aspiracions del més humil dels sèus amichs y admiradors, que tant l' aprecia y que li desitja tota mena de felicitats, salut y mil anys de vida

L' Autor

REPARTIMENT

PERSONATGES	ACTORS
Flora.	D.ª Rafela Arquer.
Joan Garí.	D. Leandro Cinca.
Lo comte Vifredo. . . .	» Anton Comas.
Alamir.	» Jaume Virgili.
Cairol.	» Jaume Molgosa.
D. Dalmau de Peraller.	» Josep Comas.
Oliver.	» Josep Viñals.
D. Ramon Folch.. . . .	» Conrat Llibre.
Mahomat.	» Casimiro Llorens.

Nobles, monters, moros, poble catalá, etc., etc.

PRÓLECH

Lo teatro representa un lloch en la montanya de Montserrat lo més pintoresch y apropiat possible. Del primer terme esquerra surt un camí, lo qual, pujant pe 'l centro del teatro, 's divideix en dos al arribar á la tercera caixa, perdentse l' un pe 'l fons esquerra y l' altre per la dreta idem. Algun arbre y penyas á primer terme. Al aixecarse 'l teló, se sent lo cant de varis aucells y sonar un instrument pastoril que 's va acostant per graus, surtint luego Oliver seguit de algunas cabretas, primer terme esquerra, lo qual, al compás de dit instrument, canta la següent

Pastorel-la

Mòlt tranquil passa la vida
lo rústich y honrat pastor,
cullintne un pomet de violas
per la reyna del sèu cor.
¡Ay Flora! ¡Ay Flora!
¡Ay mon amor!

Y aparentant cullir algunas violetas, ab las quals va formant un pomet, desapareix per la dreta, primer terme, seguit de las cabretas mencionadas. Llarga pausa. Lo cantor se va allunyant y se sent la veu d' en Cairol, lo qual, per fi, 's presenta al últim terme esquerra ab una alforja al coll, escudrinyant per tot.

ESCENA PRIMERA

Oliver *y las cabretas primer terme esquerra, luego* Cairol *ab alforja fons idem, desprès* Alamir *vestit ab trajo de moro graduat, lo qual cubreix ab un hábit y caputxa de hermitá de Montserrat.*

Cairol. ¡Fra Joan! ¡Ca! ¡tot inútil!...
¡Fra Joan Garí!... ¡Joan Garí!... *(Cridant.)*
¡No poguer trobá á aquest home!
¡Mireu que 'm fa consumir!... *(Y va baixant pausadament.)*
¡Ja fa tres horas que volto
aquets ditxosos camins,
y 'l tal Fra Joan no 's troba!...
Potser que al devant lo tinch,
y com diuhen que sòch tonto
tots los vehins de per 'quí,
'l miro y no 'l veig: ¡caramba!
també podría sè aixís.
Jo sòch tonto, ja ho confesso,
sòch un tonto fet y dit;
pero ab tot y 'l ser tan tonto,
ningú no 'm treurá de aquí *(Lo cap.)*
que á Fra Joan n' hi passa alguna
de aquellas grossas; ahir,
la noya de Cal Olzina
me va da un tall de rostit
—per caritat per supuesto—
al menys ella així ho va dir.
Arribo ab lo tall, li ensenyo,

y 'm diu irat: «Fuig d' aquí,
qu' á dintre las nostras covas
no 's pót menjar carn, judiu...»
Jo sòch tonto, ja ho confesso,
mes per 'xó jo també tinch
ventre com tenen los altres,
¡y 'l ventre bè s' ha de omplir!
y 'ls Manaments del Senyor,
que jo també 'ls hi llegit,
no n' hi ha cap, ni sol un que digui
«NO MANJARÁS». Sent aixís,
ara mudaré de vida;
m' atiparé pe 'l camí
y li diré que dejuno...
Sí, sí, ho faré com ho he dit,
y en proba d' aixó, vaig are... *(Se senta sobre una penya, deixa l' alforja, trayent d' ella provisions, y al disposarse per menjar, diu, mirant al fons dreta, per lo qual va baixant Alamir):*
Mes no, esperem: ¡veig venir
lo penitent, Pare Félix!
'Nemlo á rébrer y fingim.
¡Pare Félix! ¿Vos per 'quí? *(Corrent á rébrel y besantli la ma.)*
He vingut á vostra cova...

ALAMIR. ¿Passa alguna cosa nova?

CAIROL. Lo penitent Joan Garí
m' ha encarregat vos digués
que mòlt prompte vol parlarvos,
puig desitja consultarvos
un assumpto de interés.

ALAMIR. Tindré sempre en gran honor
si en res lo puch jo serví;
digueuli pót contá ab mi
per qualsevulga favor.

CAIROL. ¡Será que sòch mal pensat!...
Tothom troba á Fra Joan bo...
mes per mi... ba, potsé aixó...
que jo vaig equivocat.
Figureus que fa alguns anys
que visch prop d' ell, y he passat,
ab lo temps que os he contat,
disgustos, penas y afanys.
Vivía jo santament
prop de Manresa, y allá,
per fi, 'm vaig enamorá
de una noya cegament.
M' hi vaig declarar un día
tot ferm y determinat,
y 'm va dir que per casat,
enterament no servía.
¡Ja 'm va donar mal de cap!
Li dich: «¿Per qué? ¡Sapiguemho!
—No ets bo—¡Pro, dona, probemho;
si no 's proba, no se sap!»
Me 'n va dir, ¡Ave María!... *(Exaltantse per graus.)*
de tragerias una almosta,
y en fi, per tota resposta,
que per casat no servía.
Y 'l que li dich, per allí

se va saber tant aviat,
que per tot aquell vehinat
ho hauría sentit á di.
Irritat jo de *tants brams,*
veig un pou, m' hi tiro, y ¡pom! *(Fent acció de tirarse á un pou.)*

ALAMIR. Home... *(Com volent deturarlo.)*

CAIROL. ¡Oh, bè! era un pou som, *(Calmantse y mitj rihent.)*
no més tenía nou pams.
De darme á la vida irada
estava determinat...
quan vaig pensá en tal estat,
feste doná una mirada.
Vaig saber, ab mòlts afanys,
que habitava un home aquí,
anomenat Joan Garí,
que curava mals estranys.
Un sabi per excelencia,
com avuy día pochs són,
y que retirat del mòn,
ne feya aquí penitencia.
Aquell que bè busca, troba:
es cert que mòlt vaig buscarlo,
mes al últim, vaig trobarlo
que resava en una cova.
De véurel, tal com ho conto,
tremolava... prench valor
y li dich: «¡Feu lo favor
de dirme si jo sòch tonto!
Que tot ho cureu, se sap;
sent aixi, os prech, per María,
que 'm tregueu la *tontería*
que diuhen que porto al cap...»
Diu tres cops *Kyrie eleison...*
resa un poch... me mira bè
y 'm diu qu' era del paré
de que 'm retirés del mòn.
Jo, tonto y sens experiencia,
m' ho crech, 'm torno *eremita,*
me fico dintre una hermita
y vinga fer penitencia.

ALAMIR. ¿Y es cert que cura aquest home
de un modo tan portentós?

CAIROL. ¿Si cura? ¡es maravillós!...
Fa miracles; no es pas broma.
Per més que digui, curt quedo:
sa gran fama tan l' abona,
qu' ha vingut de Barcelona
lo gran senyor de Vifredo
perque curés de cert mal
á Riquilda, filla d' ell,
que cada punt tè un tropell
diabólich é infernal.
Jo aquí hi veig trampa... ¿Compren?
Entre penas y alegrías...
Fra Joanet, ja fa vuyt días
que junt ab ella... ¿enten? *(Rihent ab malicia.)*
Ella es una galan nena...
ell es home, y en fí... ¿está?
Veurem lo que 'n sortirá

de la ditxosa novena.
¿Y Vifredo? ¡re! esperant
está com un sant varó
á Cal Olzina. ¡Ba! jo...
Paciencia, ells se compondrán.
No 's descuydi d' ell, que jo
crech, consell vol demaná
per certa cosa.

ALAMIR. ¡Bè está!

CAIROL. Fra Félix, estiga bo. *(Li besa la má, pren la alforja y se 'n va, pujant la montanya, perdentse per la dreta.)*

ESCENA II

ALAMIR; *á poch* GARÍ.

ALAMIR. ¡Vesten sens pensar cap mal!
confía en mi, pobre llech...
no pensant que sent cristiá,
en mi un gran enemich tens.
Per ordre de Mahomat,
mon rey, tal disfrás vestesch
y aquí visch escudrinyant,
fingintne ser penitent,
y quan l' ocasió 's presenti
y estigui jo enterat bè
del que disposa Vifredo,
sas tropas y lo demés,
llavors lo exércit del moro
—á lo qual jo pertenesch—
á las tropas cristianas
ab decisió ataquem,
venjantnos, tal com desitjo,
de Vifredo y dels demés.
Mes aquí Garí s' acosta...
Fingim y dissimulem. *(Surt Garí fons esquerra. En sòn semblant se nota certa agitació. 'S para, medita, retrocedeix com guiat por un horrible pensament del qual ha de demostrar voler allunyarse. Alamir s' oculta entre penyas.)*

GARÍ. ¡Cor mèu!... ¿Qué passa per tu?
¡Fuig de mi... desitj carnal!...
Déixam... ¡Oh! ¡moment fatal!
¿En lo mòn ja may ningú
s' ha vist en situació
més trista y més llastimosa?
¡Sosségat, mon cor!... ¡reposa!...
¡fesho per Dèu!... ¡No ho fa! ¡¡No!!...
¡Ma conciencia adolorida
lluyta entre 'l goig y 'l pesar!...
Per la tentació evitar,
lo millor es la fugida. *(Anava á fugir, y repentsantse, diu):*
¿Vifredo qué pensará?
¿Dech sa filla abandonar?
¡Dèu mèu! ¡Quí 'm podrá guiar!...

ALAMIR. Amich Joan Garí... *(Rebentlo ab hipocresía.)*

GARÍ. ¿Quí? ¡Ah! *(Goijós al véurer á Alamir.)*
La sort vos envia aquí

com cosa per Dèu manada;
lluyta gran, desesperada,
es lo que jo sento en mi.
Volgueume ser mon amich
pera guiarme...

ALAMIR. Ho faré...

GARÍ. Lo senyor Vifredo...

ALAMIR. Ho sè;
de tot ja 'l corrent estich.
Ara aquí veig clarament,
—y negarmho es per demés—
que Riquilda en vos ha encés
lo foch del amor. Atent
vos escolto: aneu contant
vostras penas; no tingueu
reparo, que en mi trobeu
un bon amich: endevant.

GARÍ. ¡Se trastorna mon judici!... *(Desprès de una lluyta interior.)*
¡No sè 'l que sento!... pero es cert
que veig clarament obert
devant mèu un precipici.
Si dono impuls al amor,
¡caich baix d' ell!... ¡forsa me falta!...
y entretant... ¡oh, sí! ¡se exalta
un fort desitj dins mon cor!
Desitj que per graus creixent
me fa pérdrer la rahó...
desitj que ma perdició
me causará en un moment.

ALAMIR. Joan, estimeu lo desvel
que tal inquietut abona,
puig ab ella una corona
está fabricant lo Cel.
Mes seguint lo parer mèu...

GARÍ. ¿Qué faríau? *(De repent.)*

ALAMIR. ¡Qué faría!...
Jo, en vostre lloch..., donaría
impuls al amor...

GARÍ. ¡Qué diheu! *(Aterrorisat.)*

ALAMIR. Jo crech que en lo mòn tothom
que com vos tè un foch encés,
no déu parar fins desprès
de haverlo apagat.

GARÍ. Mes ¿cóm?

ALAMIR. Obsequiós y resolut;
mes si 's nega, sens conciencia
feu que logri la violencia
lo que 'l bon prech no ha pogut.
La perfidia tot ho alcansa...

GARÍ. Fra Félix, així ho faré.
Ab bon prech ne miraré
si puch lográ una esperansa.
¡La vaig veure!... ¡Oh! ¡trist moment!
y tant cego vaig quedar,
que prompte 'm feu olvidar
ma vida de penitent.
De mon impuls lo dolor
es mòlt just y natural...
pero injust, trist é infernal

lo efecte del mèu amor.
¡Jo m' abraso!... ¡sí! ¡un volcán
tinch dins mon pit que 'm devora!...
¡Malehida ne sía l' hora,
y més malehit lo instant,
que Vifredo á ma presencia
ne vingué junt ab sa filla!...
puig que al ser aixís, perilla
mon honor y ma existencia.
Y puig que de ma querella
no 's compadeix lo Divino,
dono impuls á mon destino
seguint lo curs de ma estrella. *(Possehit de la major ceguera, torna á pujar per lo mateix lloch que ha vingut. Alamir lo contempla rihent sarcásticament fins á pérdrel de vista.)*

ESCENA III

ALAMIR.

¡Y se 'n va cego é irat
sens dupte á fer excés
contra l' honor de Vifredo!
¡Oh! ¡mòlt bè! ¡perfectament!
La sanch que la rassa mora
n' ha derramat per má d' ell,
á forts crits crida venjansa
que sens dupte l' obtindrem. *(Al dirigirse pera pujar las primeras penyas, se sent lo toch de una corneta de cassa que repeteix y s' acosta per graus. Suspensió de Alamir, fent lo que indican los versos següents):*
¡Qu' es aixó qu' he sentit ara!...
¡qué pót ésser!... ¡Ah! comprench.
¡Serán Vifredo y sòn séquit
que aquí s' acostan!... ¿qué fer?
¡Si ara van ells á la cova,
destorban tot lo plan mèu!...
Es necessari imperdirho...
convé ferlos pérdrer temps.
Cada moment qu' ara passa
es per mi un instant suprem.

CAIROL. ¡Joan Garí! ¡Ca! ¡Joan Garí! *(Dins part dreta.)*

ALAMIR. ¡Qué! ¿Quí crida?... ¡Ah! ja sè.
La veu del germá Cairol
que á Fra Joan busca... Esperem.
Veurem si aquet los destorba;
si no ho fa ell, jo ho faré. *(S' amaga detrás de una penya, deixantse veure de tant en tant.)*

ESCENA IV

CAIROL, PERALLER *y monters. Baixa Cairol per l' últim terme fons dreta, al mateix temps que entra pe 'l primer esquerra D. Dalmau ab alguns monters.*

CAIROL. No hi ha medi de trobarlo

per més que busqui, ja ho veig.
PERALLER Esta costa es mòlt cansada:
aquí un poch descansarem.
CAIROL. ¿Quí són aquets que s' acostan?
PERALLER Aquell que baixa, crech qu' es...
¡Germá Cairol! *(Coneixentlo.)*
CAIROL. *Ego sum.*
Don Dalmau de Peraller.
PERALLER (Aquet me dará noticia...)
CAIROL. (Aquet potser sabrá ahónt es.)
PERALLER Pujeu sens precipitarvos, *(Als monters que van pujant fins á pérdres de vista part dreta.)*
que ab valtres sòch al moment.
Acerqueus, germá Cairol.
CAIROL. Tant de favor... *(Cortesía exagerada.)*
PERALLER Parlarem
de un assumpto de entitat
que vos lo debeu saber.
¿Vos coneixeriau á Flora?...
CAIROL. Sí, senyor, que la conech. *(Mòlt rápit hasta'l fi.)*
La que viu á Cal Olzina,
qu' es filla de aquell vellet
que 's diu pare Pere Pau,
que van recullir fa temps;
la rosa del mes d' abril,
com li diuhen los bailets;
la pagesa més galana
que 's puga véurer ja més
pe 'ls contorns de Montserrat;
nostre matinal estel...
la... la... ¡si no 'n conech d' altre!
si som amichs fa mòlt temps...
la que... la... la...
PERALLER Prou, prou, basta...
CAIROL. ¡Oh! no; aviat acabaré.
¿Vosté la déu volguer véurer?
Jo sòch tonto, pro ho comprench.
Doncas miri, pe 'l sèu plan,
ara es un felís moment.
Dintre poch ha de passar
pera aquest lloch...
PERALLER ¡Cóm! ¿Es cert?
CAIROL. Ve cada día per altre...
¿Vosté no sabrá per qué?
¿No? Ab un moment vaig á dirli
perque ho sè perfectament.
Pere Pau, lo pare d' ella,
com ja he dit, es un vellet.
Patía un mal mòlt estrany
que 's diu... *prióticos*... ¿ho entén?
¡Qué! ¿no ho entén? donchs jo menos,
es un nom estrany; així es
que 'l van portá á Joan Garí
y 'l va curá ab un moment.
Agrahits á Cal Olzina
de que curés lo vellet
y veyentne la pobresa
de Fra Joan, van voler
portarli día per altre
rosegons... algun peixet...

y sent lo pare de Flora
lo curat, per agrahiment
li porta 'l menjar sa filla
per pagá 'l favor més bè.
No crech que tardi pas gayre,
y com es lo camí aquet
que conduheix á la cova
de Fra Joan, aquí vosté
s' espera...

PERALLER Bon pensament.
Hem sortit á cassá un rato
tant sols per passá lo temps...

CAIROL. ¡Á cassar! ¡Santa paraula!
Veu, are, tot justament,
no poguentne cassar l' óliva,
á cap llop, ni al esparver,
pót cassá una... *tortoleta*
que vindrá perfectament.
Y á propósit de la *tórtola*,
l' aviso pe 'l sèu gobern,
ó per si pót convenirli,
qu' es promesa, ja fa temps,
ab lo fill de 'n Joan Olzina...
Ella, segons jo conech,
va posant algun obstacle,
allargant lo casament...
com qu' es guapa, orgulloseta...
casars' ab un pastoret
com es lo fill del Olzina,
créu que sempre hi será á temps...

PERALLER (Convé no despreciar
l' ocasió; si la perdés...
Sí, sí; fem un determini
sense perdua de moment.)
Cairol, no penso allunyarme...
vos entretant vigileu
si veyeu venir á Flora...

CAIROL. Sòch tonto... pro ja l' entench.
¡Home! 'l que parla del llop, *(Mirant á l' esquerra primer terme y rihent ab malicia.)*
aprop li surt. ¡Miri! ¿veu?

PERALLER ¡Es ella!

CAIROL. Sí, ella mateixa;
¡miris qué aixerida ve!
(Vamos, una noya axís,
á mi 'm trastorna 'l cervell.
Me 'n vaig, perque aprop tenintla,
ja 'm ve aquell mal pensament...
y...) ba, don Dalmau, jo 'ls deixo;
sòch tonto, sí, mes comprench
que estarán millor tots sols...
¿No es vritat? Ja tornaré. *(Mutis dreta primer terme dreta.)*

ESCENA V

PERALLER; *á poch* FLORA.

PERALLER ¿Dech tirá avant mon intent?...
¿Tindré del comte resposta...
¿Qué dech fer? Ella s' acosta...
Tirá avant mon pensament. *(Resolt.)*
Ella m' ha guanyat lo cor,
qu' es ja sèu fins al extrem...
Arribat l' hora... donem
donchs fort impuls al amor. *(S' adelanta á rébrer á Flora, que entra per l' esquerra primer terme, vestida modestament, pero ab suma elegancia. Porta una artística cistelleta tapada, dintre la qual hi haurá algunas viandas.)*
Dèu te guardi de mal, *(Prenent la má de Flora*
pagesa hermosa, *y ab mòlta galantería.)*
dels vols del Llobregat
la més preciosa.
Dígam, ¿ahónt vas?
Per escoltar mas queixas
detén ton pas.

FLORA. Dèu també de mal guardi
al caballer;
aquí escolto gustosa
y ab gran plaher.
Aixís, digau
las queixas mencionadas,
si aixís vos plau.

PERALLER ¿Qué ne podré jo dirte, *(Mirantla ab amor*
preciós imán, *inmens.)*
que clar no ho manifesti
lo mèu semblant?
De amor los bulls,
si 'l llabi no sap dirlos,
diuhen los ulls.
¿No sents, bella pagesa,
riquíssims cants
de un aucellet que canta
per dos amants?
Diu lo cantor,
repetintne á porfía...
«¡Amor!... ¡Amor!...»
Las ayguas cristallinas
del riu vehí
que ricas van regantne
lloch tant diví,
de sòn remor,
dolsa veu se n' aixeca
que diu «¡Amor!»
La perfumada brisa
que per lo espay
llensa ricas aromas
sens parar may,
al aymador
li diuhen que s' animi
buscantne «¡amor!»

La floreta silvestre
que sòn aroma
va 'l teu front perfumantne,
rica paloma,
diu eixa flor
que lo mèu cor ne miris
glatint «¡amor!»
¡Per tan inmens tresor
perdo 'l sossego!...
¡Per tu fort bat mon cor,
per tu á Dèu prego.
Y ta mirada
me deixa extassiat,
Flora estimada.

FLORA. Reportis, don Dalmau,
calmi tal ansia.
¡No ha medit de entre 'ls dos
la gran distancia!
¡Calli la boca!...
desterri 'l sèu llenguatge,
que á mi 'm sofoca.

PERALLER No parlis de distancia,
que ab tu no es lley,
puig la teva hermosura
t' iguala á un rey.
Perque es segú
qu' entre las més hermosas
ets reina tu.
La conxa deixa, donchs,
preciosa perla,
y salva lo mèu cor,
que amor l' esberla;
y si bè 't plau,
partiré ab tu l' estancia
de mon palau.

FLORA. Dispensi 'l caballer,
puig m' interessa
dirli tinch de cumplir
certa promesa.
¡Y eixa vegada
promesa es de gratitut!...
deuta sagrada.

PERALLER Ja sè á lo que 's refereix,
conech la historia...

FLORA. ¿Ho sap lo bon caballer?

PERALLER Sí, de memoria.
Mes ta constancia
n' es falta de experiencia,
propi de infancia.
¿Bella tórtola que 'l vol
no ha estés encara,
pót saber qu' es lo mòn?
No, cosa rara.
Pura y galana,
has sigut, sols tu, Flora,
viola boscana.
Mil delicias tè 'l mòn
embriagadoras,
ahont com somnis daurats
passan las horas.

Y que aborreixes,
perque sòn atractiu
tu no coneixes.
Tè 'l mòn bonichs palaus,
y en ricas salas,
mil damas ne van lluhint
preciosas galas.
Ab ta figura,
la reyna tu allí serías
de la hermosura.
Veurías caballers
per halagarte...
tindrías patges, criats
per obsequiarte.
Per ta bellesa,
fòras tractada allí
com á princesa.
¡Aquí sols soletat
per sempre impera!
¿Cóm, Flora, 'l víurer aquí
no 't desespera? *(Moviment de Flora.)*
¡Oh! ¡t' estremeixes!
¿Vritat que 'ls richs palaus
ja prefereixes?
Acull lo mèu amor,
Flora, benigne;
n' es la meva intenció
honrada y digne.
¡Toya olorosa!
¡Deixa la tosca conxa,
perla preciosa!
Si Vifredo 'm don permís
per estimarte...

FLORA. ¿Y mon pare?...

PERALLER 'L veuré;
¡ja póts calmarte,
rica Sibila!
Reposa en mon amor...
dormnhe tranquila.
Mon cor y pensam
ja s' encamina
á ton pare á parlar
á Cal Olzina.
Que Dèu te guardi;
póts seguir ton camí,
Flora...

FLORA. No tardi...

PERALLER ¡Tardar! ¿podría ésser?
Cada moment
mon cor me despedassa
un fort torment;
torno ab prestesa.
¡A mi, monters decidits! *(Los monters baixan, unintse ab son senyor.)*
Adeu, pagesa. *(Besantli la má y saludantla ab mòlta galantería, se 'n va pe'l mateix lloch que ha entrat' acompanyat dels monters. Flora sens saber á qué aténdrers, tal es l' efecte que han fet en sòn cor las paraulas de Peraller; pero cobrant sòn natural aplom, diu ab enteresa):*

ESCENA VI

FLORA; *á poch* OLIVER.

FLORA. ¿Y qué? ¿no es cert?... Sí, sí, ho es.
No m' enganya... ¡jo 'l crech franch!...
¡Puch serne d' ell estimada!...
Ab ell veuré la ciutat
y las cosas tant preciosas
que he sentit anomenar.
Com ell, igual me parlavan
las ayguas del Llobregat,
un dia de Primavera
que prop d' ell me vaig sentar;
y las ayguas cristallinas
que per ell 'navan baixant,
ma hermosura retratavan
de un modo tant singular,
que 'm creguí fins serne digne
d' alcansar d' un rey la má.
Las auras murmuradoras
també 'm deyan altre tant...
y de llavors, la promesa
que á Oliver he donat,
he cregut podré faltarli
sense un compromís formal...

OLIVER. «Mòlt tranquil passa la vida
lo rústich y honrat pastor, etc.» *(Se sent la veu de Oliver que repeteix la pastorel-la de l' escena primera.)*

FLORA. ¡Es ell!... ¡es ell que s' acosta!... *(Escolta lo cant ab gran emoció y com si li sabés greu lo que ha dit á Peraller.)*
Tinch lo mèu cor tremolant...
Peraller parla ab mon pare...
si Oliver, que res no sap,
sospita que... ¡Ah! ¡las cabretas! *(Mirant dins.)*
¡Aquella blanca ha jugat
ab mi sent jo en la infantesa!...
¡y las tindré de deixar!
¿Qué fer, Dèu mèu? ¡assistiume!
Lo mèu cor está lluytant...
¡Es ell! sí...

OLIVER. ¡Flora! ¡Ah! ¡Flora! *(Surtint ab un pomet de violas y presentantlo á ella ab passió.)*

FLORA. Oliver... que Dèu te guart. *(Dirigintse á l' esquerra.)*

OLIVER. ¿Cóm es que 'm deixas axís? *(Mòlt sorprés.)*
¿Per qué? ¿per qué? ¡Parla! ¿qué hi ha?

FLORA. ¡Dèu mèu! no sè lo que 'm passa...
Oliver... ja t' ho dirán.

OLIVER. Vuy saber qué 't passa, ¡dígaho!...

FLORA. Lo mèu pare t' ho dirá.
Adeu. *(Y marxa resoltament per l' esquerra primer terme. Oliver queda petrificat, deixantse cáurer sobre una penya. Alamir, que ho ha observat tot, s' acosta.)*

OLIVER. ¡Flora! ¡Flora! ¡Oh! no m' escolta.
¡Dèu mèu, si hi haurá novetat!...

ESCENA VII

OLIVER *y* ALAMIR.

OLIVER. ¡Pare Félix! ¿no sabeu?...
ALAMIR. Tot, fill mèu, tot net y clar.
Sè que 't venen á torbar
ton dols repós...
OLIVER. ¡Qué diheu!...
ALAMIR. ¡Qué! ¿Ignoras, per ton mal,
lo que clar veyentne vens?
¿Ignoras, fill mèu, que tens
aprop teu un gran rival?
OLIVER. ¿Quí es? Son nom, sí, al instant.
ALAMIR. Don Dalmau de Peraller... *(Abatiment de Oliver.)*
¡Tremolas!... ¿Qué pensas fer
ab qui se 't posa al devant,
ab qui ta ditxa aniquila
y á ton somni d' or s' oposa
y 't cambia en llastimosa
la teva vida tranquila?
OLIVER. ¡Peraller!... ¡Quimera vaña
que forja vostra conciencia!...
¿No veurá ell la diferencia
que va de noble á aldeana?
ALAMIR. Lo teu carácter senzill
te fa pensar ara aixó,
y 'l teu cor honrat y bo
no pót compendre 'l perill.
¿No basta encara, insensat,
véurer cóm de tu ha fugit?...
¿No es prou haverlos sentit
jo mateix lo que han parlat?
OLIVER. ¡Sí, es vritat y Dèu no 'ls salva!...
¡No puch pensarhi!... ¡Oh! ¡no!
¡Ella! ¡'l sol de ma ilusió
ne fará pondre á trench d' alba!
¡No pót ser! ¡vana quimera!...
¿Que la miri lo mèu cor
en brassos de un altre amor,
sonrisenta y placentera?
¡Impossible! tal vilesa
dins sòn pit no hi pót havé.
¡Deixarnos, sols per lo alé
corruptor de la riquesa!...
De pensarhi solzament,
se transporta mon judici
y á mos peus un precipici
veig retratat clarament.
¿Ella olvidar? No: ¡Dèu mèu!
no pót ser tal villanía;
si fos cert, fins duptaría
de la justicia de Dèu.
ALAMIR. Llavors, ¿per qué no ha escoltat
tas paraulas y ha fugit?...
OLIVER. ¡Es cert! ¡Oh! estich decidit *(Fora de sí.)*
á aclarar eixa vritat.

Vaig á parlarlos abans
en qualsevol lloch que estigan...
y segons lo qu' ells me digan...
Dèu los guardi de mas mans. *(Se 'n va possehit de la major desesperació per l' esquerra primer terme. Alamir, crusantse de brassos, lo contempla rihent. Se va enfosquint. Trons lluny.)*

ESCENA VIII

ALAMIR; *á poch* GARÍ.

ALAMIR. Hábit que cobreixes l' home...
jo 't donch gracias, puig comprench
que ab tu sols puch convertirlos
de ma astucia en instruments.
Aquet jove es sols qui 'm falta
que tingui jo en mon poder.
Tinch ja la primera pedra...
¡Ay de Vifredo! ¡Ay dels d' ell!

GARÍ. ¡Pare...Félix! ¡Oh! ¡Dèu mèu! *(Sortint despavorit camí fondo esquerra, ab l' hábit en lo major desordre.)*
Per favor, digueume ahónt pugui
ocultarm' de mi mateix...

ALAMIR. ¿Qué vos passa, Fra Joan? *(Fingint com sempre.)*

GARÍ. Que 'l crim més gran he comés...

ALAMIR. Riquilda... *(Agafant á Garí pe 'l bras y ab mòlt interés.)*

GARÍ. Lo sèu honor,
Fra Félix, he dat al vent.
La locura y seguetat
han vensut lo poder mèu...
La suplico, tot en va...
la ceguera 'm va creixent...
y á favor d' un fort desmay
que ella ha tingut, he comés
la més negra iniquitat
que 'ls mortals del mòn han fet.

ALAMIR. Lo delicte es gran, Garí;
¡mes recordeuvos que Dèu
va patir pe 'ls pecadors!...
sí, pe 'ls pecadors no més,
y qu' es de misericordia
y de bondat un portent.
Mes jo aquí hi veig una cosa
que os pót pérdrer...

GARÍ. ¿Qué hi veyeu?

ALAMIR. ¡Que Vifredo va á venir!...
Si Riquilda os descubreix...
Per salvar lo vostre honor,
no teniu altre remey
que donar mort á Riquilda.

GARÍ. ¡May! ¡may! *(Tapantse la cara ab las mans.)*

ALAMIR. ¿Mes no mediteu
que os delatará á sòn pare
Riquilda?...

GARÍ. ¡Oh! ¡Dèu etern!

ALAMIR. Vos y jo sols testimonis

som del crim que haveu comés.
Si viu Riquilda, ¡insensat!
¿qué será de vos?

GARÍ. Es cert... *(Y com si perdés la rahó, 's va palpant pe 'l cos en busca de una arma.)*
Me... trobo... desprevingut...
no tinch... ¡un arma!...

ALAMIR. Preneu. *(Entregantli un punyal ab promptitut.)*

GARÍ. ¡Ah! l' infern, l' infern l' envía...
¡Ab mi sía tot l' infern! *(Pren lo punyal y fuig, pujant la montanya y dirigint horrorosas miradas á totas parts fins á pérdres per l' esquerra. Alamir com sempre.)*

ESCENA IX

ALAMIR; *á poch* GARÍ. *Lo teatro ha quedat completament fosch; s' ouhen més prop los trons.*

ALAMIR. ¡Perfectament!... ¡aquet *homa*
se 'n va del tot decidit!...
Estich ja ben persuadit...
que 'ns ajuda 'l gran Mahoma.
¡No en va tenía esperansa!...
¡Ah, sí, arriba la nostra hora!...
Vifredo, la rassa mora
comensa ja sa venjansa.
Si 'm surt bè 'l que penso fer,
ma astucia tindrá gran fama...
Preparem un' altre trama
contra Dalmau Peraller.

GARÍ. Pare... Félix... ¡Ah! *(Surt Garí ab lo punyal ensangrentat. L' autor no descriu tal surtida perque sería traballar en va. Tot dependeix de l' actor que representi lo personatge de Garí. Trons y llamps forts fins al fi del acte.)*

ALAMIR. Quí 'm nombra...
Es Garí.

GARÍ. ¡Sí!... ¡La veyeu! *(Com delirant.)*
¡Es ella! Me segueix... ¡Dèu mèu!...
¡Sa sombra!... ¡'M segueix... sa sombra!...
La meva existencia, tota
acabi l' infern... ¡Jo cruel!
La maldat que he fet, lo Cel
clarament me la denota.
Jo malvat y sens conciencia
presentarme, ¿ahónt gosaré?
Deixeume, que donaré
un trágich fi á ma existencia. *(Alamir, que á fi de calmarlo, lo tenia agafat, ara, al véurer que alsa 'l punyal pera ferirse, l' atura, prenentli.)*

ALAMIR. Deixa 'l punyal, desditxat,
y míram si t' atreveixes...
Dígam, Fra Joan, ¿me coneixes?... *(Deixa cáurer l' hábit, ensenyant algunas insignias morunas.)*

GARÍ. ¡Home vil, m' has enganyat!
disfressat d' esta manera,
has lograt persuadim'
á cométrer tan gran crim!...
¡Mor á mas mans!.. *(Embestintlo frenéticament.)*

ALAMIR. Garí, enrera. *(Alamir lo retxassa.)*

GARÍ. Vuy ta sanch... *(Insistint.)*

ALAMIR. Enrera 't dich... *(Amenassantlo ab un punyal.)*

GARÍ. ¡Miserable, vil, traidor!...
fereix, fereix per favor; *(Presentantli 'l pit.)*
nostre més gran enemich.
¡La mort també m' abandona!
Senyor, Dèu de omnipotencia, *(Cayent de genolls ab desesperació.)*
dicteume vos la sentencia
que mon cor cumplir abona.
¡Lo mòn sobre mi 's desploma!... *(Tro horrorós.)*
¡Gran Dèu! ¡obriume 'l camí!...
¿Qué fer?... ¿qué fer, Joan Garí?...
¡Valor, y á Roma!... ¡Á Roma! *(Aixecantse ab resolució y surtint corrents per lo camí del fons dreta. Alamir lo contempla crusantse de brassos y rihent sarcásticament.)*

FI DEL PRÓLECH

ACTE PRIMER

L' acció de aquest acte se suposa en la plasseta que existeix avuy dia frente l' esglesia de Santa María del Mar. Á la dreta del actor la fatxada principal de dita esglesia ab una ampla escalinata. Al centro del teatro, un estrado ab quatre grahons. Al fons lo mar. Arbres y sitials adornan aquet lloch, que deurá ser lo més espayós possible. Al aixecarse 'l teló, apareix Cairol ab alguns escuders á las escalas de l' esglesia; Alamir vestit d' hermitá passejantse pe 'l fons.

ESCENA PRIMERA

CAIROL, *escuders y* ALAMIR.

CAIROL. Podeu entrar á la esglesia
á dar ordres, entretant,
perque quan Vifredo arribi,
estiga tot preparat.
Cada hu pót colocarse
en lo lloch que li pertany,
y desde allí, ab mòlt cuydado,
lo sèu deber procurar.
Entreu, mentres que jo observo
desde aquí s' hi va arribant
ab tota sa companyía
nostre senyor principal,
lo venerable Vifredo,
al que Dèu guardia mòlts anys. *(Los escuders entran á l' esglesia.)*

ALAMIR. (Está sol: bona ocasió. *(Dirigintse á Cairol.)*
Veuré si 'm puch enterar...)
Germanet, que 'l Cel vos guardi.

CAIROL. Ab salut, que Dèu vos guart.
¿Qué voleu de mi, bon home?

ALAMIR. ¡Qué! ¿No 'm coneixeu, germá?

CAIROL. ¡Pare Félix! ¿Vos per 'quí?

ALAMIR. Sí, amich mèu, sí: he baixat
perque he sabut que de festa
Barcelona avuy n' está.
Y vulguentne ser partícipe
de los goigs dels catalans
y cumplint certa promesa
que tinch feta mòlt temps fa,
he deixat ma pobre hermita,
baixantmen á la ciutat.

CAIROL. Sí, Fra Félix, mòlt gran festa.
Mon senyor y principal,
lo noble comte Vifredo,
al que Dèu guardi mòlts anys,
avuy arriba de Fransa,
ahont mòlt llarch temps ha estat
al costat del rey don Carlos,
fent guerra contra 'ls normans;

y acompanyat de altres nobles,
catalans, valents y braus,
que ab mon senyor de Vifredo
á Fransa també han estat,
dins poch en nostra presencia
los hem de veure arribar.
Y ¿cóm seguim, Pare Félix?
¿Cóm vos va per Montserrat?

ALAMIR. Ab dejunis y abstinencias...

CAIROL. ¡Horror! no m' hi feu pensar,
que á saber los goigs y plahers
que 's gosan en la ciutat,
lo indigne Fra Joan Garí
no m' hauría enganyat pas,
fentme menjar tant sols herbas
y algun aglá per variar.
Pro, senyor, ¡quína vilesa
aquell hermitá malvat!
Teniu present que vaig dirvos:
«¡Veurem lo que 'n surtirá
de la ditxosa novena!»,
y veyeu si ho vaig errar.
Jo sòch tonto, mes may erro,
Fra Félix, quan penso mal.
¡Quan Vifredo va saberho!
corrents y desesperat
se 'n va al lloch de l' ocurrencia
y troba un bassal de sanch.
Busca á sa filla frenétich...
registra per totas parts,
mes ni de Garí ni d' ella
ningú n' ha sabut res may.
La Flora, junt ab sòn pare,
ab Peraller van marxar,
deixant als de Cal Olzina
poch menos que abandonats;
tant, que del disgut lo pare
va morí al cap de mitj any.
Peraller va demanarne
permís per' poder casars';
sòn pare, es clar, va negarli;
mes, ab tot, ans de marxar
á la guerra, li va dir
ab mòlta formalitat:
«Lo escut de los Perallers
ha ocupat sempre un lloch alt;
si 't fas digne de la fama
que tots havem conquistat
y en la guerra saps portarte
com un noble 's déu portar,
al retorn, lo mèu permís
per casart' no 't faltará»;
y Peraller ha fet proesas
dignes de un catalá brau.

ALAMIR. Mes, Oliver.... ¿qué va ferse?

CAIROL. *Volaverunt,* ningú ho sap.
Desaparesqué al morir
sòn pare y... prou, s' acabat.
Arriba 'l comte Vifredo
tot trist aquí á la ciutat...

reb un pergamí que Carlos,
rey de Fransa, li enviá,
dihentli que ab las millors tropas
que tingués á sòn costat,
marxessin prompte á Tolon,
que ell los estava esperant.
Y allá s' han estat fent guerra
desde llavoras ensá.
Arriban al millor punt,
puig que s' está sussurrant
que uns quants atrevits reys moros
s' han aliat...

ALAMIR. (¡Oh! ¡tot se sap!)

CAIROL. Per conquistá á Barcelona,
tot passantho á foch y á sanch.
Ne tinch jo tant d' odi als moros,
que si 'n veya á mon alcans
un tant sols...

ALAMIR. ¿Qué li farías?.. *(Ab promptitud, sens poderse contenir y olvidant lo disfrás que porta.)*

CAIROL. Clavarli un cop de punyal.

ALAMIR. ¡Proba donchs si t' atreve ixes *(Agafantlo fortament pe 'l bras y ab actitut de tréures un punyal.)*
á fer lo qu' has dit, malvat!...

CAIROL Home... Pare Félix... calma:
¡reportis per Dèu!... ¿Qué fa?

ALAMIR. Sí, es vritat: ¡me he excedit!... *(Rihent forsadament y procurant dominarse.)*

CAIROL. ¡Á véurer aquella má!
Crech que porta un gros Sant Cristo *(Per lo punyal. Alamir l' oculta precipitadament.)*
de... aquells... lluhents que fan sanch. *(Mirant de regull á Alamir.)*
(Sòch tonto... pero sospito
que aquest home no es cap sant.)

ALAMIR. (¡Quina imprudencia la meva!)

CAIROL. (Lo que haig de fè es vigilar.)
Vaja... estiga bo, Fra... Félix...
(ó Fra Dimoni, ¡quí sap!) *(Li besa la má rihent ab malicia, y al ferho, veu sortir lo pom del punyal que Alamir s' ha amagat, y diu tocantli):*
Que no perdi aquet... Sant Cristo...
perque si convé resar, *(Senyalant donar una*
podría ferli servey. *punyalada.)*
Passarho bè... Dèu lo guart... *(Marxant y mirantlo de regull.)*
(¡Uf! ¡quin penitent de punxa!
¡Vade retro, Satanás!
Repetesch que sòch mòlt tonto,
pro ab lo que hi vist, dech pensar
que aquest frare no es tal frare
y porta un gat amagat.)

ESCENA II

ALAMIR; *desprès* CAIROL *y poble.*

ALAMIR. ¡Malehida ma imprudencia!...
Mes, ¿quí es que 's pót aguantar
quan ne sent tant mal parlar
de los sèus en sa presencia?
¡Atrevirse, un miserable,
amenassar mos germans!...
Mon odi per los cristians
es odi etern é implacable.
Es precís mediti jo
algun medi... 'l temps avansa...
sí; allí hont lo poder no alcansa,
alcansará la traició. *(Crits de «¡Viva Vifredo!»)*
¡Gosa... poble adulador!...
riu, desfeste en alegría...
mes no estranyis que algun día,
rihent, t' alcansi la mort. *(Se retira observant; van surtint personas de tota categoría, entre ellas Cairol ab estandarts y ab lo major entusiasme.)*

CAIROL. ¡Visquia Vifredo y revisquia!
Gran día, amichs, gran, mòlt gran.
Avuy donem expansió
als nostres cors, que demá,
tant bon punt la matinada,
sembrant perlas y diamants,
nos anuncihi que 'l nou día
rich y hermós va á comensar,
sortirem contra dels moros,
que á Manresa han sitiat.
Al moment que 'n veyeu un,
li feu aixís, ¡zist y zast! *(Al fer zist y zast, se dirigeix á un que tè al costat, fent ab lo bras la acció de tallarli 'l cap. Alamir, que á fi de escoltar, s' hi ha acostat, está detrás de Cairol y s' adelanta mirantlo ab feresa. Cairol, al véurel, diu passant á l' altre part):*
¡Uf! ¡Lo Pare del Sant Cristo!
¡Vade retro, Satanás!

ALAMIR. ¡Cairol! ¡Cairol! *(Sens poderse contenir.)*

CAIROL. ¡Ca! tinch feyna.
¿Sent? Ja 'ns trobarem demá.
Aquell Fray porta un Sant Cristo *(Apart als que están ab ell é indicant donar una punyalada.)*
que fentli petons, fa sanch.
Ja arriba la comitiva.
Minyons, la gorra á la má,
y ¡Visquia Vifredo!

Tots. ¡Visquia!

VIFREDO. Gracias, honrats catalans. *(Pujant al estrado. Los demés se col·locan á gust del director de escena.)*

ESCENA III

VIFREDO, PERALLER, FOLCH, ALAMIR, CAIROL, *nobles, soldats, pagesos, poble, etc. Vifredo ostenta en sòn pit un hermós escut de Barcelona.*

VIFREDO. Agrahit del gran honor
ab que li honreu sa vinguda,
lo vostre comte os saluda,
catalans, de tot sòn cor.
Havent sabut ab sorpresa,
lidiant jo contra 'ls normans,
que 'ls atrevits africans
sitiavan á Manresa,
que s' havían aliat
reys moros, y estant jo ausent,
esperavan cert moment
per' assaltá esta ciutat,
á lo monarca francés
promptament vaig suplicar
que permís pera tornar
á Barcelona 'm dongués.
Així ho feu, y ab llealtat,
volguent mon valor pagá,
me feu comte y soberá
de aquesta noble ciutat.
Recompensa ésta ha sigut
de mon deber noble y franch,
y ab quatre barras de sanch
de mas venas feu lo escut
que nostra noblesa abona,
y que de avuy en avant
nostres fills coneixerán
per lo escut de Barcelona.
Ab ell, las tropas cristianas
tindrán valor y fortuna;
humillant la mitja lluna
van las glorias catalanas.
Lo comte lo acer empunya... *(Desenvaynant l' espasa.)*
Humillem donchs l' africá,
y 'l crit del bon catalá
siga: «¡Visquia Catalunya!»

Tots. ¡Visquia! *(Vifredo baixa del estrado: Alamir, ab la major hipocresía, s' hi va acostant.)*

ALAMIR. (L' ocasió arribat
de parlarhi.) ¡Gran senyor!

VIFREDO. ¿Quí sòu?

ALAMIR. Es un servidor,
hermitá de Montserrat.
¿Me coneixeu?

VIFREDO. ¡Oh! ¡ell es!
Siau de mi ben rebut.

ALAMIR. Gracias mil; sols he vingut
per' saludarvos y á més
donarvos la enhorabona
per vostres triunfos.

VIFREDO. ¡Mòlt bè,
fra Félix, may duptaré

de vostra fidel persona!
Quan lo fet desgraciat
que afligeix encar mon cor,
va passar, per un traydor,
que 'm deshonrá en Montserrat,
vos, digníssim penitent,
mon condol vau consolar
y vaig jurá no olvidar
vostres consols ni un moment.
Podeu disposar de mi,
Fra Félix, y si vos plau,
podeu honrar mon palau
lo temps que visqueu aquí.

ALAMIR. Gracias, senyor, faré tot
quant per vos fer me pertoca.

CAIROL. (Me sembla que s' equivoca
fiantse d' aquet frarot. *(Apart á algun del poble.)*
Sòch tonto, pero enganyat
crech que 'l porta. Ja ho veureu.)

VIFREDO. ¿Quínas noticias porteu,
Fra Félix, de Montserrat?

ALAMIR. Sè que os causará tristesa
y en vostre cor fort torment
lo que est humil penitent
ne va á dir á Vostra Altesa.
Sè bè que per un traydor
vos viviu en anyoransa,
pero la hora de venjansa
per vos ha arribat, senyor.
Expressament he baixat
perque sapigueu per mi
que 'l malvat Joan Garí
viu ocult en Montserrat.

VIFREDO. ¡Joan Garí! ¡Qué m' haveu dit!
¡Garí! ¡aquell gran traydor
que causá mon deshonor!
¡Peraller! prompte, en seguit,
tropas ne disposareu,
y seguint eix penitent
sens pérder temps, al moment
allí ahont vos guihi marcheu;
vosaltres podeu entrar
ab mí á l' esglesia, y allí
nostres cors podrem rendí
á la Madona del Mar. *(Vifredo y los demés van entrant en l' esglesia. Quan tots han entrat, se veu passar pe 'l fons, de dreta á esquerra, una barca conduhida per Oliver: Peraller ha quedat pensatiu en un cantó del teatro. Alamir á l' altre part mirantlo ab certa satisfacció. Cairol á las escalas de l' esglesia ab la vista fixa á Alamir.)*

ESCENA IV

PERALLER, ALAMIR *y* CAIROL.

PERALLER Quan arribava goijós
per' veure á Flora, trobem...

¡Dèu de Dèu! Veig may tindrem
ni un sol día de repós.

ALAMIR. (¡Perfectament!... ¡me 'ls entrega!...
Mòlt bè... ¡Oh, gracias, Mahoma!)

CAIROL. No 's fihi mòlt d' aquell home, *(Apart á Peraller y senyalant á Alamir.)*
que porta un *sant que mossega.*
¿Veu? tè 'l pel com Judas, roig:
veig en ell cosas estranyas...
y li observo certas manyas
que, ab franquesa, no 'm fan goig.

PERALLER Bè... bè; digam: ¿y ma Flora?
Párlam d' ella... ¿Ahónt es? ¿L' has vista?
¡Respon!...

CAIROL. ¡Pobreta! Ha estat trista
mentres que vosté era fora.

PERALLER Anyoro sòn dols mirar.
¿Y Oliver?... ¿Se sap ahónt es?
¿S' han vist ells dos?

CAIROL. No; may més
ni n' havem sentit parlar.

PERALLER ¡Ah! respiro.

CAIROL. Ab certesa
pót lograr de bonas vistas.
Entra y ab las camaristas *(Senyalant l' esglesia.)*
de la senyora comtesa
la trobará.

PERALLER No pót ser
perque ara tinch de cumplir
certa ordre.

CAIROL. Donchs sent així...

PERALLER Dintre un instant tornaré. *(Se 'n va pe 'l cantó de l' esglesia.)*

ESCENA V

CAIROL *y* OLIVER *part esquerra, vestit de mariner;* ALAMIR *passejantse pe 'l fons.*

OLIVER. Aquí... de... Santa María... *(Mòlt agitat.)*
esta es l' esglesia... present
ho tinch desde 'l fatal día
que vaig embarcarme... aquí es.
Vifredo es dins... ¡pero ella!...
¡Ahónt es ella!

CAIROL. ¡Un mariner!

OLIVER. Lo cor de mon pit se 'm salta...
tremolo... y no sè per qué...
¡Dèu mèu!... ¿quí podrá guiarme?...

CAIROL. ¡Qué buscará!

OLIVER. Preguntem.
Volgueume fer lo favor *(Á Cairol.)*
de...

CAIROL. ¡Eixa cara! *(Ab mòlta promptitut tots dos.)*

OLIVER. Eixa veu...
Mes... no... no pót ser que ho sigui...
Parleu, per favor...

CAIROL. ¡Es ell!...
¡Oliver!

OLIVER. ¡Cairol! Cai...rol... *(Abrassantse.)*
Gracias... ¡Gracias, Dèu etern!
Parla, Cairol, per favor...
Jo vuy saber... ¿no 'm comprens?
¿No comprens qué vuy que 'm diguis?
¿No entens lo que vuy saber?...
Responme... párlam de Flora...
Mes no... calla...
CAIROL. ¿En qué quedem?
¿Que te 'n parli ó no te 'n parli?
OLIVER. Sí; lo que vuy, jo... no ho sè...
¡Tremolo per la resposta
que 'm pugas donar! ¡Dèu mèu!
Tinch frenesí per saberho,
mes desprès, quan ho sabré...
parla, que 'l duptar es mal
mòlt pitjor que 'l mateix...
ALAMIR. (Ó estich veyent ilusions *(Mirantlos desde 'l*
ó aquell jove es l' Oliver.) *fons.)*
CAIROL. Sosségat, sosségat, home,
que per tot mal hi ha remey.
Te creya mort y 't veig viu,
y estich d' aixó tant sorprés,
que ab franquesa t' ho confeso,
fins dupto de lo que veig.
OLIVER. No passem lo temps en va,
párlam d' ella... sí... ¿Ahónt es?
CAIROL. Dins de la esglesia.
OLIVER. ¡Es vritat! *(Dirigintse ab prontitud á l' esglesia.)*
CAIROL. ¡No 't precipitis, per Dèu!
perque aquell que 's precipita
no raciocina y 's pert.
OLIVER. ¿Es vritat qu' es allí dintre?
CAIROL. Sí, pro 'l comte també hi es;
y l' alt clero y la noblesa...
creume, no es hora ara de...
OLIVER. La vuy véurer... la vuy véurer. *(Insistint.)*
CAIROL. Repórtat, ja la veurem. *(Calmantlo.)*
Si ara entras á l' esglesia,
ab la ceguera que tens,
tu la veurás, ella á tu...
¡¡Ella!! ¡¡Ell!!... ¿y no comprens
que podeu moure un escándol
dintre del temple de Dèu?
Ho farem de un altre modo:
á la esglesia jo entraré...
vaig á trobarla y li dich
que ab mòlt secret y al moment,
un galán tè de parlarli,
sense dirli aquet quí es.
Surtirá... ó... no surtirá,
una cosa ó altra ha de fer.
Si surt, la veurás... li dius...
OLIVER. ¡Sense véurerla tant temps!
¡Nos van deixá abandonats
á mi y á mon pare!
CAIROL. Ho sè,
créu, 't queixas ab rahó;
jo sòch tonto, pro ho comprench.
No passem lo temps en va.

Prepárat pe 'l que pót ser. *(Cairol entra á l' esglesia; Oliver lo segueix involuntariament, y al arribar al primer grahó de dita esglesia, s' atura á una senya de Cairol. Alamir baixa pausadament y toca á Oliver per l' espatlla.)*

ESCENA VI

OLIVER *y* ALAMIR.

ALAMIR. ¡Oliver! ¡Qué! ¿No 'm coneixes?
OLIVER. ¡Pare Félix! *(Ab respecte y besantli la má.)*
ALAMIR. Sí, jo sòch.
Mes ¿ahónt vas aixís vestit?
Jo mort te creya...
OLIVER. ¡Oh, no, no!
Per probar que hi ha Providencia,
visch encara; jo la mort
de tot cor vaig demanar,
Fra Félix, certa ocasió,
mes la mort al qui la crida
vegí que may ne respon.
Quan nos van abandonar
Flora y sòn pare, 'l méu cor
va quedar tan abatut,
que ni explicarho puch jo.
Mon pare caygué malalt,
morint al fi... Jo llavors,
dels recorts de ma infantesa
me vaig despedir resolt
y 'm dirigí á Barcelona,
buscant venjansa ó amor.
Peraller era á la guerra...
Flora, no ho vaig saber jo...
y cansat de tant buscar,
dich: «'Nem á Fransa», mes ¿cóm?
per' ferho será possible,
deya, en aqueix mateix lloch.
Al moment un raig de llum
ne ilumina ma rahó...
dich entre mi, «¡mariner!»
Y encar que 'm va costar mòlt,
per fi me varen admétrer
en una embarcació.
Arriba 'l comte Vifredo
trobantme jo en aquest port...
desembarcan... «¡Peraller!»
dich al véurel ple de goig.
Salto en terra y...
ALAMIR. Ja comprench
de Peraller lo que vols.
Ell es noble, ab sòn orgull
ta vida tranquila ha mort.
Mes ja 't diguí en Montserrat
que al teu costat estich jo,
y que per venjá un agravi,
en mi póts contar en tot.
OLIVER. ¡Gracias, gracias!... *(Besantli la má ab frenesí.)*
ALAMIR. Ella surt...
OLIVER. Es vritat... ¡es ella!... sí... ¡Oh!

ESCENA VII

Dits, FLORA *y* CAIROL. *Aquella acompanyada de Cairol, que 's queda al portal de l' esglesia observant. Oliver, al véurer á Flora que va baixant las escalas de dita esglesia pausadament y com en busca de un objecte, s' hi dirigeix ab frenesí. Alamir, contemplantlos, se retira al fons y segueix entrant, sortint y escudrinyant sempre.*

OLIVER. ¡Flora!
FLORA. ¡Gran Dèu!... ¡Oliver!
¡Es ell!... ¡¡es ell!!... ¡ho es!... sí...
¿Per quí vens?
OLIVER. Per tu...
FLORA. ¡Per mi! *(Ab abatiment.)*
¡Per mi has dit! ¡Oh! ¡No pót ser!
OLIVER. No vinch, Flora, á darte queixas,
que prou te 'n podría dar...
vinch tant sols á recordar
lo teu passat... ¡T' extremeixes!
¡Oh! ¡qué hermosa te presentas
devant mos ulls! ¡Qué bellesa!
Mes, ¿qué es aqueixa riquesa
tan extremada que ostentas?
Abans sols un sayal tosch
tanta hermosura adornava,
y las flors que jo 't portava
puríssimas de algun bosch.
¡Avuy!... ¿Per qué no es igual?
¡Lucso tal á mi m' aterra!
¡Oh! Flora hermosa, desterra
tantas galas, que 'm fan mal.
Deixa, Flora... *(Volentli agafar la má.)*
FLORA. No, Oliver... *(Retxassantlo.)*
OLIVER. ¡Que no has dit! ¿Per qué, ingrata?
Flora... ton desdeny me mata.
Per Dèu, deixa... *(Insistint.)*
FLORA. No pót ser... *(Retirantse.)*
OLIVER. ¿Per qué? ¿per qué?
FLORA. Un jurament...
OLIVER. ¡Á Peraller! ¡parla!... *(Com volentla obligar á que parli.)*
FLORA. Sí...
OLIVER. També 'm jurares á mi
estimarme eternament.
També un jorn, prop la verneda
que banya 'l riu Llobregat,
eterna fidelitat
me jurares: ¿y cóm queda
ta paraula? ¡Ah! ¡que jo miri
lo que considero mèu
en mans de un altre! No; ¡Dèu!
sento en mon cap un deliri...
Jo, que mon humil destino *(Ab desespero.)*
sols m' ensenyava á estimar,
cambiantse, 'm fa despreciar,
convertintme en assessino.
Estich gelós, y ma queixa...

FLORA. ¡Oliver! sosségat... *(Mirant per totas parts ab temor.)*
OLIVER. No;
escolta 'l que 't diré jo,
y judícat tu mateixa.
Nasqueres pobre, y no obstant,
sempre orgullosa 't criares:
lo primer pa que menjares
ton pare 'l guanyá captant.
Ta casa era una cabanya,
sos adornos humils pins;
tingueres llits y coixins
sols d' herbas de la montanya.
Un día... ¡fatalitat!
fins los sustents vos faltaren,
y á ton pare y á tu ampararen
uns vehins per caritat.
Hi havía un jove pastor
en la casa; 't cregué pura...
sent així... ell amor te jura...
y 'ls dos juraren amor.
Y pregunta ara 'l cor mèu:
¿hi ha d' haver, si no 's conjuran,
entre dos honrats que juran,
més testimonis que Dèu?
¡Callas! De las salzaredas *(Exaltantse per graus.)*
prompte 't feren mal las sombras:
volgueres trepitjá alfombras;
ton pobre cos vestí ab sedas;
ne deixares de improvís
á qui mòlts favors debías...
y á ton pare deixarías
á trobarne un de postís.
Renegares de pagesa,
y com ton cor orgull tè,
nos deixares, al alé
corruptor de la riquesa.
¡Tu vas seguint imperiosa
no més la veu del orgull!...
Font de llágrimas recull
qui com tu 's cría orgullosa.
¡No vols ni per un moment
deixar l' orgull que en tu impera!
Tira avant... sí... pero espera
desprès ton remordiment.
FLORA. Calla, evita aquí un conflicte.
Calla... Per Dèu soberá...
OLIVER. Allí ahont lo delicte 's fa, *(Agafantla pe 'l bras.)*
allí se purga 'l delicte.
FLORA. Sento passos... ¡ah, clemencia!...
Déixam per Dèu infinit... *(Lluytant.)*
OLIVER. Lo que tu sents es lo crit
ab que 't parla ta conciencia.
¡Jo tinch per tu, mal agrahida,
la meva ja exasperada!...
Acabem de una vegada
aquesta lluyta malehida.
Ó cumpleixes lo promés...
FLORA. ¡Á mi! ¡Peraller!... Favor...
¡Oh! la casa del Senyor *(Escapant de Oliver y dirigintse á l' esglesia. Oliver la delé.)*

podrá salvarme... ¡Ah! ell es. *(Al véurer á Peraller.)*

ESCENA VIII

Dits, PERALLER *y tropas. (Surt per la mateixa part que habia marxat, y al véurer á Flora, que al agafarla Oliver, ha caygut al primer grahó de l' esglesia, diu á aquet, que encara está agafat á Flora y ab actitut amenassadora:*

PERALLER ¿Qué es axó? *(Cairol, al véurer á Peraller, entra precipitadament á l' esglesia.)*
FLORA. ¡Per Dèu!... ¡salveume!...
PERALLER ¿Qué passa aquí? Mes ¡qué veig!
¡Ella! ¡Flora! ¡Miserable!
FLORA. ¡Per favor, salveume de ell!...
PERALLER Soldats, al instant, preneulo. *(Dos soldats subjectan á Oliver.)*
OLIVER. ¡Á mi! ¡Malvat! ¡Llamp del cel!
Míram bè si t' atreveixes...
¡No 'm coneixes, Peraller!...
¿No 't recordas del pastor
á qui tu, malvat y cruel,
ne robares sa esperansa
quan tranquil vivía ell?
Lo llanto en ma humil cabanya
vas sembrar y 'l dol etern.
Y ara que jo vinch aquí
demanante lo mèu dret,
perque aquí esbirros te sobran,
¡manas que 'm prenguin aquets!
¿Y es aqueixa ta justicia?
¿Y axó es noblesa?... ¡Dèu mèu!
valeume, perque fins dupto
de la justicia del Cel.
FLORA. Peraller ¡per Dèu!... *(Agafantlo temorosa.)*
PERALLER. Guardeulo, *(Als soldats.)*
que jo al instant tornaré.
Seguiume. Anem. *(A Flora).* Seguiume. *(Als soldats y marxant per l' esquerra abrassat ab Flora, seguit dels altres soldats.)*
Anem.
OLIVER. ¡Ah, me la roba!
Se 'n va ab ella... ¡Ah! no... deixeu... *(Forsejant per desferse dels que 'l subjectan.)*

ESCENA IX

OLIVER, ALAMIR *y soldats.*

OLIVER. ¡Deixeume ó deume la mort!...
¿De qué 'm serveix ja la vida?
¡Esta existencia malehida
acabeume per favor!
ALAMIR. Deixeulo; feuho per mi, *(Los soldats obeheixen retirantse al fons.)*
que sòch privat de Vifredo. *(Apart á Oliver.)*

Jo d' ell responsable quedo,
y ab ell jo tornaré aquí.

OLIVER. ¡Ah, Pare Félix! Salveume...

ALAMIR. T' he dit que per tu faría
tot quant ferse convindría.

OLIVER. Á vos m' entrego; ampareume.

ALAMIR. Allavors, sens més tardansa,
sortirás de la ciutat,
marxant...

OLIVER. ¿Ahónt?...

ALAMIR. Á Montserrat
en busca de ta venjansa. *(Oliver fuig corrents per l' esquerra. Los soldats intentan seguirlo: al véureho Alamir, que ha quedat al centro de l' escena, los detura, senyalantlos la porta de la esglesia, per la que en eix moment surt Vifredo y la comitiva. Repich de campanas, etc.)*

FI DEL ACTE PRIMER

ACTE SEGON

Lo teatro representa un siti frondós rodejat de rocas practicables. En lo fons una montanya elevadíssima que 's pert en l' horisont, sobre la qual hi haurá una creu feta de tronchs, y prop d' ella una cova, obra de la naturalesa, que está casi tapada per la frondositat del bosch. L' escena estará il-luminada per los débils raigs de la lluna. Se senten, repetint y perdentse á lo lluny, los crits de «Alerta» de las tropas africanas, cual campament figura ser per los alrededors. Llarga pausa. Surt Cairol dreta, primer terme, vestit d' hermitá.

ESCENA PRIMERA

CAIROL

Sòch tonto, mes quan jo 'm poso
una idea aquí en lo cap,
ó tinch de surtí ab la meva
ó tot s' en va al botavant.
Ahir me vaig ficá aquí *(Lo cap.)*
que aquell frare del punyal
tramava una malifeta
contra Peraller, y no hi ha
ningú que d' aquí m' ho tregui,
ni sant Pere ni sant Pau.
Jo mil vegadas vaig dirli:
«¡Peraller, miri 'l que fa!...
no 's fihi pas d' aquell frare,
miri qu' es frare ab punyal,
y de las sevas accions
no me 'n agrada pas cap.»
Ell, allavoras, ab la Flora,
tenía 'l cap á rodar;
mes jo, per 'xó insistint sempre:
jo sè qué 'm va contestar:
—que 'l comte Vifredo ho mana,
y manantho, hem de callar.—
Jo no sè 'l comte Vifredo
cóm se deixa alucinar
per un frarot que á tres lleguas
se veu qu' es un criminal.
¡Pero de quína manera!
¡No ho comprench! ¡Si 'm sembla estrany!
Li dòna al palau posada
quan á Barcelona va,
y 'l colma d' honors y obsequis...
y tot perque en Montserrat
lo va consolar lo día
que Joan Garí va pecar...
y li va jurar venjantse...
y li va besar las mans...
y totas aquellas cosas
que 'ls més hipócritas fan.

¡En fi, si així ho vol lo comte!...
Jo 'l qu' haig de fè es vigilar,
no deixá 'l frarot de vista
ni desprès ni are ni may.
Lo comte y 'ls demés venen,
á Manresa á defensar...
donchs ja 'm tenen de vanguardia,
pe 'l que podría passàr,
disfrassat ab un mal hábit
que ja cau de tant arnat
(y que Dèu Nostre Senyor
perdoni á qui 'l va estrenar.)
Conech bè 'ls llochs que trepitjo...
Sè mòlt bè d' ahónt vinch y ahónt vaig...
Donem, donchs, un' altra volta
esperant los catalans
y á veure si descubreixo
del frarot altras maldats. *(Y pujant la montanya, 's pert per la dreta. Pausa llarga. Surt Garí de la cova; mira per tot ab recel y va baixant pausadament. Camina á manera de bestia, y sa semblansa es més la de un òs que la de una figura humana: la cabellera y barba li tapan casi tota la cara.)*

ESCENA II

GARÍ; *luego* ALAMIR *ab hábit*, MAHOMAT *y moros primer terme esquerra*

GARÍ. ¡Ay! no puch més: ¡lo cansanci *(Cayent abatut.)*
ne tè ja mon cos rendit!...
y ab traballs y ab duras penas
avuy he baixat aquí,
puig no trobantne aliment
prop ma cova, aquí vinch
á buscarlo en aquest lloch,
exposantme en lo perill
de trobar los africans
que n' están voltant per 'quí.
Mon pobre cos acabat
per la fam y la set tinch...
Sis días fa qu' aliment
apenas probo. ¡Ay de mi!
Senyor misericordiós *(Incorporantse un poch.)*
que al pecador redimiu,
apiadaus de est penitent
que ab tot lo sèu cor rendit
demana lo vostre amparo.
Volgueume vos assistir,
puig si gran fou lo delicte
que vaig cométrer, ja vinch
cumplintne la penitencia
més gran que en lo mòn s' ha vist.
¡Com á sér irracional,
irat y cego pequí!...
Com á irracional també,
la penitencia cumplint,
m' arrastro sempre per terra

com serpent rastrer y vil.
¡Dèu etern!... ¡forsas me faltan!...
¡Gran Senyor! ¡pietat de mi! *(Pausa. Cau abatut novament. Se sent soroll dins part esquerra.)*
Sento rumor... sí... ¡Son moros
que s' acostan! ¡Ah, fugim!
¿Si hauré sigut espiat?
¡Dèu etern! ¿si m' haurán vist?
¡Ay! ¿Ahónt podré amagarme?...
No tinch valor per fugir...
S' acostan... ¡Dèu mèu, valeume!...
Fem un altre esfors... ¡Ah! Allí. *(Torna á pujar la montanya, amagantse dins la cova.)*

MAHOMAT. ¡Fatals són vostras noticias!

ALAMIR. Y verídicas, senyor.

MAHOMAT. Que són, me va dihent lo cor,
de una derrota propicias.
Manresa se resisteix
de un modo desesperat:
sent aixís, de Montserrat
vuy que s' alsi ara mateix
lo bloqueix, y com ja he dit,
tropas á Manresa al punt,
que sempre un exércit junt
fará més que dividit.
Aquesta lluyta ja 'm pesa...
si destorbant los mèus plans,
'vuy no guanyo 'ls manresans,
pegaré foch á Manresa.
Aburrit en extrem quedo
de un combat tan desigual...
convé que 's dongui lo assalt
ans de que arribi Vifredo.
¿Y Barcelona?

ALAMIR. Animada
del valor més gran se troba,
y axió clarament ho proba
al véurer que apressurada,
tots de Vifredo á la veu,
ab frenesí 's van armar
pera venir á lluytar
contra nosaltres; podeu,
senyor, estar persuadit
de que l' astucia he agotat
per estar ben enterat
de tot quant allí se ha dit.
Un dels nobles catalans
que no pót tardá en vení,
aixís que n' arribi aquí,
ne va á caure en nostres mans.
Puig certa forsa apostada
pe 'l camí que ha de passar,
ab recel he fet posar
á manera d' emboscada.
Nostras tropas com lleons
esperan ja lo combat...
y donant bon resultat
nostras investigacions,
guanyarem, sens dilació,
tota tropa que s' atansi...

y allí hont lo valor no alcansi...
arribará la traició.

MAHOMAT. Gracias, Alamir fidel.

ALAMIR. Per nostra causa salvar,
la vida sè despreciar.
Convé que obrem ab recel.
Fentho així, los africans,
que ab prudencia gobernem,
tots units triunfarem
de aqueixos vils catalans.
Ab lletras d' or nostra historia
fets tan nobles escriurá,
y del poble catalá
no n' ha de quedar memoria.

MAHOMAT. Sabré jo premiar com val
vostra enteresa y també
en vos sempre miraré
al moro més digne y lleal.

ALAMIR. Gracias, senyor.

MAHOMAT. Á Manresa
marxo al instant, á ordenar
de que 's vagi á comensar
l' assalt ab tota prestesa.
Vos, entretant, al corrent
del que passi 'm posareu.

ALAMIR. Descansat en mi quedeu.

MAHOMAT. Convé no pérdrer moment. *(Mahomat surt acompanyat dels moros, dreta, primer terme; Alamir, com per cortesía, l' acompanya. Pausa. Baixa Cairol per lo fons.)*

ESCENA III

CAIROL; *á poch* ALAMIR.

CAIROL. Tot inútil, no 'n veig rastre...
per tot en va vaig mirant...
Conech jo aqueixos camins,
com se diu, de *pam á pam,*
y per més que miro y miro,
dels nostres no 'n veig pas cap.
Ara estich, com se sol dir,
posat al bell mitj del fanch.
¡Si vaig avant, puch trovarne
los enemichs mahometans!...
Si torno enrera... ¡oh, enrera!...
Torná enrera fa cobart,
y aixís deshonro la rassa
dels Cairols, puig que se sap
que per tot ahont han sigut...
es segur que... hi han estat.
¿Qué determino? Avant sempre; *(Resolt.)*
de pérdrem no ho faré pas.
Lo cas es que encar' fosqueja...
¡si al menos sigués ben clar!... *(Alamir entra pe 'l mateix cantó que ha surtit, y al véurer á Cairol, s' abaixa la caputxa á fi de taparse la cara. Cairol fa lo mateix, fingint tots dos la veu. Mòlta ironía en tota la següent escena y pausas llargas.)*

ALAMIR. (Per fi Mahomat s' allunya...
Ara...)
CAIROL. (¡Algú está arribant!)
ALAMIR. (¡Un hermitá!)
CAIROL. (¡Es dels nostres!)
ALAMIR. (¡Si haurá vist!...)
CAIROL. (¡Si haurá trobat!...
Preguntem...)
ALAMIR. (Puch preguntarli...)
¿Á quí busqueu, bon germá?
CAIROL. ¿Y... vos? ¿vos? ¿á quí busqueu?
ALAMIR. Jo busco...
CAIROL. Jo també...
Tots dos. ¡Ja! *(Llarga pausa.)*
ALAMIR. ¿Que potser veniu...
CAIROL. Sí, vinch...
ALAMIR. ¿De ahónt? *(Ab promptitut.)*
CAIROL. D' allá... *(Indica varios llochs.)*
ALAMIR. ¡Ja!
CAIROL. Sí... d' allá.
(Si ab mi vens per saber cosas,
sembla que vas ben errat.) *(Pausa.)*
ALAMIR. ¿Que potsé aneu á Manresa?
CAIROL. ¿Y vos, Pare?
ALAMIR. ¿Jo?... ¡quí sap!
CAIROL. Jo també... si Dèu m' ajuda...
aniré...
ALAMIR. ¡Ah! ¿si? *(Lo joch.)*
CAIROL. Enllá, ¿sap?
ALAMIR. (Es inútil tot quant probo.
Mirem per un' altre part.)
Jo, germá, era un penitent
que vivía en Montserrat;
mes havent posat bloqueix
allí los vils mahometans,
me he vist en la precisió
de aquells llochs abandonar,
y... á la voluntat de Dèu...
CAIROL. (Jo sabré si dius vritat.)
¿Y 'l vostre nom, germanet?
ALAMIR. (¿Qué li diré?) 'M dich... Fra Pau.
¿Y 'l vostre?
CAIROL. Jo 'm dich... Fra Pere.
ALAMIR. ¡Veyeu! *(Rihent ab ironía.)*
CAIROL. ¡Pst! casualitats. *(Idem.)*
(Sòch tonto, pero coneixo
que aqueix hom' m' está enganyant.) *(Altra pausa llarga.)*
ALAMIR. Si voleu venir ab mi,
anirem acompanyats.
CAIROL. Gracias, jo sempre vaig sol.
ALAMIR. ¿Y si trobeu mahometans?
CAIROL. Ensenyantlos un Sant Cristo
que porto, tots fugirán.
ALAMIR. (No m' agrada en re aquest home.)
CAIROL. (Ja que 'l temps passem en va,
será millor que 'l deixem.)
Germanet, que Dèu vos guart.
ALAMIR. (¡Se 'n va... ¿Y no podré conéixel?)
CAIROL. (Previnguems, que 's va acostant...)
Enllá, germá; no s' acosti.

No vuy guía, ¿sent?... pas, pas,
perque sino, aquet Sant Cristo *(Treu un punyal.)*
que m' acompanya, será
per ensenyarli que á mi
ningú 'm busca 'l cos. Ja ho sap.
¡Estiga bo... Pare... Pere!...
Recordis d' en Pare Pau.
(Anem en busca dels altres;
no passem lo temps en va.) *(Tots dos han quedat mirantse fixament. Alamir en mitj del teatro indecís, y Cairol pujant la montanya del fons. Al véurer Alamir que Cairol ja ha entrat, se dirigeix á ell mòlt resolt, trayent un punyal.)*

ESCENA IV

ALAMIR; *á poch* OLIVER, *embossat, primer terme esquerra.*

ALAMIR. ¿Dech permétrer que s' allunyi
sens saber quí es?... no, may...
Mes seguintlo, perdo cosas *(Parantse en sech y reflexionant.)*
de mòlta més entitat...
Peraller pót arribarne....
mes la emboscada ja está
esperantlo, sí, y per forsa
ell caurá en las nostras mans.
¿Y si erressin lo camí?... *(Després de una meditació.)*
¿Si 'l guía que 'ls he deixat
no cumplís puntual mas ordres?
Tot fòra fácil... ¿Qué faig?
¡Tinch sempre tanta desgracia!
Tot me va surtint tan mal,
qu' estich cert que algú fa cáurer
lo que jo vaig aixecant.
Estich cansat de fingir
tant de temps, puig veig ben clar
que ma astucia y mos esforsos
no 'ns donan cap resultat.
¡Ruido 'm sembla sentir *(Acostantse á la part esquerra.)*
per allí!... ¡Sí!... ¿qué será?
Algú s' acosta. ¡Oliver! *(Al véurel sortir.)*

OLIVER. ¡Fra Félix! Que Dèu vos guart.

ALAMIR. ¿Y Peraller? *(Ab mòlt interés y agafant á Oliver pe 'l bras.)*

OLIVER. No l' he vist;
cansat de tant esperar,
he vingut en vostra busca...
Sí, Fra Félix, cada instant
que passa, en mon cor aumenta
una tan viva ansietat,
que no es possible explicarla.
Peraller me va insultar
de un modo cruel com pót ferse
tant sols ab un criminal.
Jo, desitjantne venjansa,
com desitjo mòlt temps fa,
dos vegadas diferentas
á ell me vaig acercar...
y ell, sempre ab aquell despreci
com si jo no tingués sanch,

atrevintse per fi á dirme:
«Ó marxas de la ciutat,
ó á la presó més terrible
jo 't sepulto, ahont jamay
tornarás, home plebeyo,
presentarte á mon devant.»

ALAMIR. ¡Insolent! ¿Aixó va dirte?

OLIVER. Sí, són paraulas textuals.
Així es que jo, decidit,
aquí, prest, vinch á buscar
la justicia que se 'm nega
per un noble en la ciutat.
Lo Senyor sens distinció
á tots nos va fer iguals;
aquí lo Cel testimoni
de nostra lluyta será;
en mitj la naturalesa
que aquí nos está observant,
no hi ha noble ni plebeyo
ni bandas ni escuts daurats.
Lo cor sech de sentiments
ja tinch; res lo conmourá,
y escupirá tota súplica
com l' aygua escup la fullam
satinat y enterch dels arbres
que aquí tenen sòn palau.
¡Mes lo temps passa! ¡Ell no arriba!

ALAMIR. (¡Oh! ¡no arriba! ¡qu' es estrany!... *(Apart.)*
¡També 'l dimoni l' ajuda!...
¡També aixó 'm sortirá mal!
Vaig deixar d' acompanyarlo
per á Mahomat parlar
y preparar l' emboscada...)
Per tot allá hont has passat, *(Alt.)*
digas, ¿has vist pas cap indici
que 'ns demostri...

OLIVER. Tot en va;
jo conech bè aquestos llochs,
he fet tot quant heu manat,
mes tot inútil.

ALAMIR. (¡Oh, inútil! *(Apart.)*
¡Llamp del cel! ¡Y ara qué faig!
¡Vifredo ha sortit tras ell!...
lo temps passa... y si arribar
logra aquí primer Vifredo...
Vaig á parlar ab Mahomat. *(Dirigintse á la dreta y parantse de sobte.)*
¡Mes si algú 'm veu y 'm descobra,
tot se pert!...)

OLIVER. (Sol ¿qué dirá?...) *(Se senten mòlt lluny crits de: «¡A ells! ¡Morin! ¡Malvats!» y ruido de cops de espasas. Alamir y Oliver fan un gran moviment de sorpresa, escoltant ab mòlta ansietat.)*

PERALLER ¡Cristians! ¡viva la patria!
¡y fins la mort á lluytar!

OLIVER. ¡Es Peraller! *(Á Alamir ab gran interés.)*

ALAMIR. (¡Oh! ¡l' emboscada!
Ells han caygut á mas mans.)

Moros, dins. ¡Á ells! ¡á ells, que escapan!

PERALLER ¡Ah! ¡traició! ¡vils cobarts!...
Caras valdrán nostras vidas.
Moros, dins. ¡Morin tots los catalans!
OLIVER. ¡Haveu sentit! vaig á véurer... *(Dirigintse á la part esquerra.)*
ALAMIR. Detúrat. *(Detenintlo.)*
OLIVER. No, á ajudals vaig. *(Insistint.)*
¡Són nostres germans! Corremhi...
ALAMIR. ¿Corremhi has dit?... ¡Insensat!...
Córrahi... salva á Peraller,
lo teu enemich més gran...
¿No deyas que vols venjansa
encara no fa un instant?
¿Sabrás ara despreciarla,
quan ella á tu 't ve á buscar?
¿No 't recordas dels insults
que 't va doná en la ciutat?
Corra, sálval...
OLIVER. No; que mori...
¡Mes lo soroll ha parat!...
ALAMIR. (Tots ja 'ls tinch en mon poder.)
OLIVER. ¡Sento passos! ¿Quí será?

ESCENA V

Dits y PERALLER, *espasa en má, primer terme esquerra. Alamir se retira al fons ab dissimulo.*

PERALLER ¡Tots los mèus s' han dispersat!
¡Malehida rassa mora!
OLIVER. ¡Es Peraller! En bon' hora...
PERALLER ¡Oh! ¡fatal casualitat!
Traició vil ha sigut.
¿Quí ha estat capás?... ¡Ah, Oliver!
OLIVER. Jo mateix sòch, Peraller.
PERALLER Tu ets lo vil que 'ns has vengut.
OLIVER. ¡Peraller!
PERALLER Sí, tu, traydó...
OLIVER. ¡Jo traydor! ¡Jo! ¡Dèu de Dèu!
Peraller, dintre 'l cor mèu
no hi cap una traició.
PERALLER ¡Renegat! ¿Y vols negarho?
¿Qué buscas llavors aquí?
Traydor á la patria, sí,
tu, malvat; ¿á qué duptarho?...
OLIVER. Calla ta llengua atrevida
que tal infamia pregona:
¿no sents l' eco cóm ressona
dihente clar qu' es mentida?
No 'm porta aquí 'l ser traydor,
qu' un home honrat no pót serho;
aquí 'm porta 'l desespero
d' haverme robat l' amor.
Sí; tu ma esperansa hermosa
vas fer rodolá al abisme
y 't mofares ab cinisme
de ma pena anguniosa.
¡Tu, que 'm vas robar lo amor,
y ara vols robarme l' honra!...

Prefereix, ans que deshonra,
tot bon catalá, la mort.
No rebaixis sens certesa
ma dignitat perque ets noble...
dins d' aquet cor, fill del poble,
hi ha també honra y noblesa.
Y acabem d' un cop: jo, sí; *(Llensa la capa y empunya una espasa de moro que portava sota 'l bras.)*
aquí vinch per ta existencia,
ab més rahó, quan sens conciencia
de nou m' insultas aquí.

PERALLER ¡Cóm previngut ja 't presentas!
Diu beu clar qu' ets renegat
lo estarne ja preparat
d' aqueix acer vil que ostentas. *(Per l' espasa que porta Oliver.)*
¡Nega encara que ets traydor
devant de aquesta vritat!

OLIVER. Aquest acer m' ha entregat
un ministre del Senyor.

PERALLER No pót ser; lo que hi ha aquí
es traició digne de tu...

OLIVER. Ja no 'm detura ningú.
¡En guardia! prompte, que al fi...

PERALLER Siguia: ab un cop mateix
mato al traydor y al rival...
ta mirada á mi 'm fa mal...
mirar de un traydor fereix.

OLIVER. ¡De alegría mon cor gosa!
¡Venjansa! sí... ¡Oh! ¡Dèu etern!
¡Si venjansa es del infern,
perque diheu es tan sabrosa! *(Crusan las espasas ab frenesí; Oliver va reculant; Alamir, retirat al fons, los observa ab gran interés; se sent lluny un toch de clarí que fa á n' en Peraller l' efecte de un goig inmens y glassa 'l cor de Alamir y Oliver.)*

PERALLER ¡Ah! ¡lo clarí m' indica clar
que arriba Vifredo!

ALAMIR. }
OLIVER. } ¡Oh!

PERALLER Cara la teva traició. *(Continúan lluytant.)*
miserable, 't va á costar.

ALAMIR. (¡Arriban los catalans!
¡Si 's descubreix, sòch perdut!
¡Ah! ¡quína idea m' acut! *(Trayentse 'l punyal, dirigintse á Peraller y ferintlo á traició, lo qual va á cáurer entre bastidors part esquerra.)*

PERALLER ¡Ay! ¡traició!

ALAMIR. ¡Mort á mas mans! *(Oliver, per qui quasi ha passat desapercibida l' acció de Alamir, al véurer caure á Peraller, queda com extassiat, cayentli l' espasa. Alamir la recull y fuig corrents seguit de Oliver, pujant la montanya. Lo toch de clarí repeteix més prop. Ruido creixent, etc.)*

PERALLER ¡Assessí! ¡vil!... ¡Ah!

OLIVER. ¡Jo! ¡horror!...
¡Qué he fet! ¡qué he fet! ¡Ay de mi,

Fra Félix!

ALAMIR. Fugim per 'quí...

GARÍ. ¡Es ell! ¡no ho dupto!... ¡traydor!... *(Al véurer passar á Alamir per devant de la cova.)*
¡Fingit Fra Félix! ¡Malvat!
¿Encara vestit així?
¡Sempre cobart y assessí!

PERALLER ¡So... co... rro!

GARÍ. ¡Fatalitat! *(Mirant ab compassió á Peraller desde la cova.)*
¡No puch ferho!... ¡Ah! ¡un nou crim!...
¡Quánts d' altres n' haurá comés!
Tropa s' acosta... ¡sí, ho es!...
¿Qué fer? ¿qué fer?... ¡Ah! fugim. *(Ho fa per la dreta del fons; lo ruido de gent que s' acosta se sent mòlt prop, luego la veu de Vifredo.)*

VIFREDO. Maneu deturar las tropas, *(Dins.)*
que aquí descansar podrem.

ESCENA VI

VIFREDO, FOLCH, *nobles, part esquerra primer terme; á poch* ALAMIR *fons dreta.*

VIFREDO. ¿No es vritat, nobles varons,
que un siti tant pintoresch
convida?... Pero ¿qué sento?...
¡una moribunda veu
ha ressonat dins mon cor!...
y allí veig... ¡Ah! ¡Dèu etern!
¡Peraller ferit de mort!

FOLCH. ¡Qué diheu, senyor!

VIFREDO. ¡Sí!... ¡Es ell! *(Al reparar Vifredo á Peraller, corra á ell ab desespero, aixecantlo un poch Folch y 'ls nobles y 'l volteijan.)*
¿Quí ha sigut ton assessí?
¡Parla per Dèu!

PERALLER O... li... ver... *(Cau mort.)*

VIFREDO. ¡Ha mort! ¡Ha mort! ¡Infelís!
Aqueix Oliver ¿quí es?
Portéumel á ma presencia
sense perdua de moment,
que 'l rigor de ma justicia
ne tè de probar...

ALAMIR. (¡Ell es!) *(Al sortir pe 'l fons dreta.)*
¡Senyor, senyor! *(Baixant la montanya precipitadament.)*

VIFREDO. ¡Pare Félix! *(Ensenyantli 'l cadáver de Peraller.)*

ALAMIR. ¡Desditxat! ¡Tot ho comprench!
Jo, senyor, sols me he salvat
per un miracle de Dèu.
Quan tornava per trobarvos,
com ells, jo he sigut sorprés
per uns quants facinerosos...
penso en salvarme, y corrent
per aquets monts escabrosos,

una estranya fera veig
que s' amaga entre las penyas,
bestia estranya enterament.
Prop la fera mencionada
he trobat l' hábit aquet,
que será sense cap dupte *(Ensenya l' hábit que*
de aquell malvat penitent *portava Cairol.)*
que en lo vostre noble cor
fort dol va sembrar fa temps,
y al que la fera aludida
haurá destrossat...

VIFREDO. ¡Pót ser!
¡Tot aumenta nostras penas!...
Vos, Ramon Folch, al moment
ne seguireu á Fra Félix;
ab quatre soldats marxeu,
y si es possible eixa fera
cassarla, á mon poder
la posareu al instant. *(Ramon Folch entra, tornant á surtir luego seguit de quatre soldats. Vifredo 's derigeix novament al lloch ahont ha quedat mort Peraller, contemplantlo somés en la major tristesa. Alamir al primer terme.)*

ALAMIR. (¡Tot marxa perfectament!...
Lo que convé es que 'l temps passi...)

VIFREDO. ¡Oh desditxat Peraller!

ALAMIR. (Mahomat dòna en Manresa
lo assalt en aquet moment.
Si Vifredo tart hi arriba...
la victoria es nostra.)

VIFREDO. Marxeu. *(Á Folch y 'ls soldats, senyalantlos la montanya part dreta, per ahont se 'n van. Alamir aparenta guiarlos.)*
Guieulos vos, Pare Félix.
Serenitat y recel.

ESCENA VII

VIFREDO *y nobles; á poch* CAIROL *sens hábit.*

VIFREDO. Lo nom del vil assessí
que ha 'nomenat Peraller,
al tornar á Barcelona,
per tots llochs pregonareu,
y 'l que viu ó mort lo porti
sens tardansa á mon poder,
tindrá bona recompensa.
Retireu d' aquí al moment
á aqueix infelís, duheulo
allí ahont lo exércit es,
y que prompte á Barcelona
lo portin ne manareu. *(Los nobles fan lo manat per Vifredo; aquet, creuhat de brassos, ho contempla ab gran tristesa fins que 'l treu de tal posició la veu de Cairol, que surt primer terme dreta mòlt precipitat.)*

CAIROL. ¡Catalans... ab mi!... (¡Ah, Vifredo!)

VIFREDO. ¡Cairol! ¿per qué vens cridant?

CAIROL. Senyor, ne vinch de Manresa

coronant mon bell ideal,
per poder sabé noticias
del que disposa Mahomat,
que sens donarlos repós,
fa ja temps que 'ls tè sitiats.
Jo 'ls he dit: «Ánim', minyons,
que prompte 'ns vindrá á ajudar
nostre senyor de Vifredo
—al que Dèu guardi mòlts anys—
ab las tropas catalanas
que de Fransa han arribat.»
¡Al moment de sentí aixó,
los sèus pits, ja palpitants,
s' han obert plens d' alegría!...
¡y 'ls haguera vist qué braus!
y guiats tots per la flama
d' aquet foch viu, sacrossant,
que sempre encés nè tenim
dins nostre los catalans,
han dit tots: «¡Á las murallas
qui siguia bon manresá!
defensem la nostra patria
fins á derramar la sanch.
¡Lo comte Vifredo arriba
ab sas tropas á ajudarns!
¡Manresans, la patria 'ns crida!
¡tots per la patria á lluytar!
¡Guerra contra la morisma,
y visquian los catalans!»

VIFREDO. Mòlt bè, Cairol. ¿Qué heu sabut
del exércit mussulmá?

CAIROL. Ja sap que jo sòch mòlt tonto;
mes, ab tot, escudrinyant,
encara que mòlt aprop
no m' he pogut acostar,
com conech tan bè 'l terreno,
he anat inspeccionant,
he vist fer certs moviments
de tropas per totas parts,
y he presumit que alló era
que anavan á dar l' assalt.

VIFREDO. Al instant las nostras tropas... *(Dirigintse als nobles. En eix moment se senten á dins algunts crits: «¡Aquí!» «¡Ja es nostra!»)*
¿Qué es aixó? ¿qué está passant?

CAIROL. Si 'm permet, aniré á véurer... *(Vifredo fa una senya afirmativa. Cairol se dirigeix á la part per ahont han surtit Folch y 'ls demés. Puja alguns passos y diu mirant part dreta):*
Tropas qu' es van acostant...
¡que 'm semblan ser de las nostras!

VIFREDO. ¿Qué portan?

CAIROL. No ho veig ben clar...
Pero sí... ó jo m' enganyo,
ó portan un òs estrany.
Dispensi, com sòch tonto,
me podría equivocar.

ESCENA VIII

Dits, ALAMIR, FOLCH, *nobles, soldats que portan á* GARÍ *lligat pe 'l coll y caminant com sempre.*

VIFREDO. Són Folch y 'ls demés que arriban.
FOLCH. Mireu, senyor, aquí está...
CAIROL. (Quín dimontri de bestiassa.)
VIFREDO. ¿Per fi lo haveu agafat?
FOLCH. Sens que fès cap resistencia.
VIFREDO. ¡Quín animal més estrany!
GARÍ. (¡Dèu poderós! ¡Es Vifredo!)
VIFREDO. Si veyeu que no fa mal,
feulo portá á Barcelona,
y al jardí de mon palau
poseulo ahont á la vista
del públich ne puga estar,
prenent, no obstant, precaucions
perque no fès algun dany.
FOLCH. Se fará com Vostra Altesa
acaba de disposar.
Passeu avant ab cuydado... *(Á los soldats. Aquets se 'n van emportantse á Garí per l' esquerra primer terme; al passar Folch per devant de Vifredo, aquet lo detura. Alamir, que seguía á Garí, s' atura també com per enterarse de lo que Vifredo va á dir á Folch.)*
Jo, ab lo vostre permís, vaig... *(Á Vifredo.)*
VIFREDO. Ramon Folch, tinch de parlarvos.
ALAMIR. (Escoltem qué li dirá.)
FOLCH. Espero de Vostra Altesa
novas ordres.
VIFREDO. Al instant
previngudas nostras tropas,
que convé prompte arribar
á Manresa, puig noticia
ne rebut, mòlt poch temps fa,
de que lo assalt van á darne
las tropas de Mahomat.
ALAMIR. (¡Per Mahoma! 'ns han venut.
Tots mos traballs són en va.)
FOLCH. Quedareu servit, senyor. *(Mutis.)*
VIFREDO. Fra Félix, á acompanyar
anireu á Barcelona
á Peraller.
CAIROL. (¡Ben pensat!
lo menos, allá ab los nostres
será fácil vigila'l.)
ALAMIR. Dispenseume, gran senyor.
Tinch desitj de visitar
ma cova, que com sabeu,
es dalt del bell Montserrat.
CAIROL. *(¡Fum! malum, malorum, malum.)*
VIFREDO. Acato voluntat tal.
ALAMIR. Desde allí, per la victoria
pregaré dels catalans...
CAIROL. (No ho crech encar' que m' ho juris.
¡Ay si jo pogués manar,

no crech que may més anessis
á... resar... pe 'ls cristians!) *(Ab mòlta intenció y amenassantlo apart. Se senten dins tochs de clarí que no paran fins al final de la relació que diu Vifredo. Van sortint mòlts nobles y algunas tropas ab estandarts.)*

ESCENA IX

Dits, FOLCH, *nobles y tropas.*

FOLCH. Nostras tropas, possehidas
de ardor bélich sens igual
pera 'ná á donar lo assalt,
desprecian las sevas vidas.
Aixó ho prova clar, senyor,
quan totas, á vostra veu,
en torn vostre las veyeu
ab entussiasme y valor.

VIFREDO. Sempre ma tropa animada,
sedenta, 's presta á lluytar,
tractantse de llibertar
nostra patria esclavisada.
Tremolem los estandarts *(Agafantne un y desenvaynant l' acer.)*
que ab constancia la má empunya...
y 'l pendó de Catalunya
vagi ab gloria á totas parts.
¡Avant! ¡lluytem ab porfía
contra lo africá atrevit!...
Que de la patria, malehit
al que torni enrera sía.
Ab temps, la posteritat,
quan nostres fets llegirá,
coronas ne teixirá
pe 'ls que valents han lluytat.
Si en la lluyta pe 'ls germans
nos negás Dèu la victoria,
'ns queda sempre la gloria
de morir com catalans.
Que brunsi al ayre lo acer
del que sa gloria idolatria,
y 'l crit de: «¡Tot per la patria!»
siguia nostre crit postrer.
¡De las tropas africanas
no 'n quedi ja ni memoria...
y ab or escriguia la historia
nostras glorias catalanas! *(Y col-locantse en front las tropas y al compás de una marxa bélica que toca l' orquesta, surt per la dreta seguit dels nobles, que van ondejant ab marcialitat los pendons y estandarts, y de las tropas. Alamir, á la esquerra primer terme, contemplant lo quadro ab ira concentrada. Cairol, á la part oposada, burlantse de Alamir.»*

FI DEL ACTE SEGON

ACTE TERCER

Riquíssim saló en lo palau del comte de Barcelona Portas laterals ab cortinatges. Tres grans arcadas al fons, junt las quals principia una escalinata que dòna á un hermós jardí, al extrem del qual hi haurá una especie de gabia de ferro mòlt gran que se suposa ser l' estancia de Garí. Aquet estará dintre, lligat pe 'l coll á manera de bestia. En mitj del saló una taula suntuosament servida. Al aixecarse 'l telo, Cairol está á l' esquerra del jardí ab los brassos creuhats y mirant fixament á las portas de la dreta, quan una de aquestas s' obra ab mòlt recel y va á sortir misteriosament Alamir; de sopte repara en Cairol y torna á retrocedir, tancant bruscament dita porta.

ESCENA PRIMERA

CAIROL; *luego* ALAMIR, *ab hábit.*

CAIROL. Qui s' espera... 's desespera;
aixís ho diu lo refrá...
La paciencia es mòlt amarga...
mes lo sèu fruyt es mòlt grat,
y com ella tot ho alcansa,
aquí m' estaré esperant
fins á descubrir intrigas
que 's traman en lo palau.
¡Oh! ¡sí! no hi ha pas cap dupte,
ja no puch ni dech duptar,
aquí está al ordre del día
l' intriga més eficás
y convé deturá 'l carro
que va dret al pedregal.
Aquell penitent de... punxa,
y 'l rey moro, pres allá, *(Senyala porta part*
perque en l' assalt de Manresa *esquerra.)*
ne va caure en nostras mans,
ó jo sòch mòlt tonto, ó 's parlan
furtivament... ¡qué anem mals!
L' un penitent... l' altre moro
¡y entre 'ls dos secrets!

ALAMIR. ¡Ell! ¡Ah! *(Al anar á sortir y retrocedint.)*

CAIROL. ¡M' ha vist!... ¡y retrocedeix!...
Pensa mal y no errarás,
que per més qu' un cap mal pensi,
no 'n pensa tant com se 'n fa.
Anemsen á la tarea,
mes constantment vigilant. *(Y se 'n va per l' esquerra del jardí. Alamir torna á obrir la porta, y al veures sol, surt é inspecciona per totas parts ab recel, dirigintse per fi á la porta de l' esquerra, la qual obra, sortint per ella Mahomat.)*

ALAMIR. ¡Ha marxat!... aquesta es l' hora

que debem aprofitar...
Estich sol... no 'n tinch cap dupte...
Mon senyor 'nem á avisar,
y fem perque avuy s' acabi
tant fingir y tan disfrás
y donem, d' un modo ó altre,
lo cop terrible y final.

ESCENA II

MAHOMAT; ALAMIR; GARÍ *al puesto mencionat;* CAIROL, *á sòn temps, fons jardí esquerra.*

ALAMIR. ¡Senyor, senyor! ara es l' hora, *(Ab mòlt misteri.)*
Podeu sortir, Mahomat.
MAHOMAT. ¿Y Vifredo?
ALAMIR. A sas tareas;
estem sols, podeu parlar.
GARÍ. (¡Tots dos junts! ¡lo cor m' ho deya!
Escoltem bè 'l que dirán.)
MAHOMAT. Hem de péndrer providencias
decissivas, terminants,
per esta lluyta malehida,
en profit nostre acabar.
Cada día nostras forsas
més se van aniquilant...
ALAMIR. Y al cáurer vos presoner,
ha animat los cristians
de tal modo, que ja enrera
ningú no 'ls fará tornar.
Allí ahont la forsa no arribi,
l' astucia hi arribará.
Jo mereixo la confiansa
de Vifredo, tant y tant,
fins al punt de consultarme
mòlts assumptos de entitat.
Gracias á aixó, la victoria
podem tenirne á las mans,
valentnos de un medi, siguia
lo que vulgui...
MAHOMAT. Sí, es vritat.
Jo, estant aquí presoner,
me miran per totas parts,
y encara que com á rey
me dispensan honors grans
y estich per gran deferencia
en est palau allotjat,
ab tot y aixó, creix mon odi
sempre més contra 'ls cristians...
Desde l' assalt de Manresa,
que ab horror vaig recordant,
puig qu' allí ne varem pérdrer
nostres millors capitans,
estich desitjant venjansa...
ALAMIR. Que la tindrem sens tardar.
MAHOMAT. ¡Manresa ja s' entregava...
comensavam ja lo assalt,
quan ne va arribar Vifredo!...
Si tarda sols un instant,

la victoria ja era nostra.

ALAMIR. ¡Es cert! ¡oh! no hi vuy pensar.
Jo, perque s' entretinguessin
Vifredo y 'ls demés, vaig
ferne tot lo que podía;
mes de tot los va avisar...

MAHOMAT. ¿Quí va ser? ¿quí?...

ALAMIR. ¡Oh! un dimoni
que va destorbant mos plans,
que per tots llochs me segueix,
los mèus secrets espiant,
y per qui jo inútilment
traballo tant temps en va,
y que buscant saber quí es,
¡oh! no puch saberho may.
Donem un cop decissiu
sens temps pérdrer... radical...

MAHOMAT. Per 'xó vaig á consultarvos
un plan que tinch projectat.
Vos podeu entrá y sortir
sens sospit sempre que os plau.
Est pergamí que os entrego
fareu que arribi á las mans
de las tropas més cercanas
que tinguem á esta ciutat.
En ell trobarán escrit
del modo més terminant,
la manera que projecto
perque assaltin est palau,
y junt ab ell Barcelona
ne passin á foch y á sanch.
Vos ab vostra perspicacia
ne quedeu encarregat
de vigilar lo moment
á propósit per mon plan.
Si podeu, feu que Vifredo
sas tropas fassi allunyar
per un motiu qualsevol...
y allavors...

ALAMIR. Aprobo 'l plan.
Mes un de mòlt més profit
ne tinch y menys arriscat.
Gumelinda, la muller
de Vifredo, poch temps fa
que va dar á llum un noy
ab tota felicitat,
y volguentne avuy Vifredo
celebrar regositj tal,
ha manat vestir de gala
Barcelona y sòn palau.
Mòlts barons y caballers
aquí vindrán convidats...
La noblesa catalana
reunida aquí estará...
Aquest *frasco* conté un líquit
que sap matá en un instant...
Repartintlo entre las copas
que sobre la taula hi ha...
de Vifredo y la noblesa
avuy quedarem venjats.

MAHOMAT. Perfectament.
ALAMIR. Eixa feta
sembrará, sense duptar,
lo pánich més llastimós
á tothom en general...
y aprofitant lo moment,
nostras tropas entrarán...
y Barcelona, esta perla
que tant vos fa suspirar,
ans que 'l sol al Occident
arribia.. en nostras mans... *(En eix moment passa pe 'l jardí Cairol dirigintse al lloch ahont está Garí, com portantli alguna cosa. Veu á Alamir y á Mahomat que continúan parlant ab secret, y diu):*
CAIROL. (¡Ola! ¡Fra Félix y 'l moro!
¡No sospitava jo en va!)
Desde aquí podré enterarme
sens serne d' ells observat. *(Amagantse prop la gabia de 'n Garí.)*
MAHOMAT. Perfectament; ab vos fío...
ALAMIR. Aneu, senyor, descansat.

ESCENA III

ALAMIR, GARÍ, CAIROL *al jardí. Mahomat entra en la cambra de ahont ha surtit; Alamir tanca la porta de dita cambra, mira ab recel per totas parts, y no veyent per fi á ningú, treu lo* frasco *que ha ensenyat á Mahomat, 's dirigeix ab mòlta precaució á la taula y posa á cada copa una mica del líquit que lo dit* frasco *conté.)*

ALAMIR. No despreciem l' ocasió.
GARÍ. (¡Dèu etern!) *(Comprenent lo que fa Alamir.)*
CAIROL. (¿Y ara qué fa?...
Sòch tonto, pero comprench
que fa un acte criminal.)
ALAMIR. (Ara que vinguia Vifredo
y 'ls demés.) *(Satisfet de lo que acaba de fer.)*
CAIROL. ('Nemshi acostant.)
ALAMIR. (Retiremnos pe 'l jardí... *(Dirigintse al jardí.)*
¡Oh, Cairol! Si haurá notat...) *(Mòlt sorprés al véurer á Cairol.)*
CAIROL. ¡Dèu lo guart, Fra Félix! ¡Diantre! *(Ab dissimulo.)*
¡Sempre está sol y resant! *(Ab mofa.)*
ALAMIR. Los que fem com jo la vida
de penitent... *(Hipócrita com sempre.)*
CAIROL. ¡Sí... sí... ja!
(¡La vida de penitent! *(Apart.)*
¡Ay si jo manés mitj quart!)
¡Ja veu com estém de festa! *(Ab ironía.)*
Diuben que per celebrar
la destrossa que á n' als moros
varem fer días passats...
ALAMIR. (Tornemhi.) *(Ira concentrada.)*
CAIROL (Tu no vols moros,
donchs moros rosegarás.)
Donchs, com deya... ¡estem de festa
per 'lló dels moros!... ja ho sap; *(Mòlt marcat.)*
y lo bon comte Vifredo

terminantment ha manat,
que per celebrar dels... moros
la derrota capital,
estiga 'l palau de festa.
Com per torn me está tocant
á mi 'l servey de la taula,
ja veu tot cóm ho he posat...
Y... ¿qué li semblan las copas?
(Probem.)

ALAMIR. ¡Oh! que mòlt bè están.

CAIROL. (Ell las troba bè... donchs fora;
sòch tonto, pro penso mal.)
¿Es dir que li semblan bè?

ALAMIR. Perfectament.

CAIROL. ¿Sí?... veurá...
Á mi 'm semblan massa pobres,
per 'xó las vaig á cambiar.

ALAMIR. ¡Cóm! ¿per qué? Tu... *(Ab grán sorpresa.)*

CAIROL. *(¡Fum, malorum!)*
Ja no ho dupto; ¡trampa hi ha!)
Fra Félix... jo... sòch un home...
mòlt tonto, pero es lo cas *(Ab mòlta ironía.)*
que sent tonto, crech ab bruixas
y ab *dimonis* infernals.
Que per 'quí corra un *dimoni*
d' aquells desencadenats;
dimoni, 'l més cruel é indigne
que 'l Creador va llensar
á la mansió dels... *dimonis*
perque purgués sos pecats;
dimoni que, manant jo,
saltaría del palau
y aniría ab los *dimonis*
al infern dels condemnats,
n' estich ja cert... ¡No hi ha dupte!
¡es un *dimoni* fatal!
Dimoni de mala rassa,
dels més vils que al infern hi ha.
Y com jo, ab prou motiu penso
que aquet *dimoni* ha posat
algun llamp dintre las copas
per satisfer los sèus plans,
per fer rabiar al *dimoni,*
sols per 'xó las vuy cambiar.
Jo vigilaré al *dimoni*
toca-copas sens descans,
y si intentés lo *dimoni*
algun plan mèu destorbar,
per fer fugir lo *dimoni*
que jo sè y que vosté sap,
aquí porto aquet Sant Cristo, *(Mostrant un*
igual á un que 'm va ensenyar *punyal.)*
un penitent vil é hipócrita,
hermitá de Montserrat.

ALAMIR. ¿Qué vol dir tanta indirecta?
¿per qué aixís parlantme estás?
Jo diré al comte Vifredo
que al respecte 'm vas faltant.

CAIROL. Sols he parlat del *dimoni*,
y á vos no os he anomenat.

Si teniu cúa de palla,
deixeu que 's vagi cremant,
y si acás al senyor comte
queixas de mi aneu á dar,
jo també sabré explicarli
lo que há temps vaig observant,
y potser que 'l comte vegi
lo qu' ara, ab sa gran bondat
y distret ab altras cosas,
no veu ni va sospitant.
Vuy jugarme 'l tot pe 'l tot
ab vos, desde mòlt temps fa,
puig ja no puch ab conciencia
lo qu' observo tolerar.
¿Anem, donchs, á trobá 'l comte
y explicarem cada qual
las nostras cosas, ¿Anemhi?...
Quan volgueu, passeu avant...
Avant dich...

ALAMIR. No m' acompanyo
ab un miserable criat,
que, á més de no tenir modo,
es un tonto dels més grans.

CAIROL. Un insult no es rahó ni forsa;
insults de vos no 'm fan mal...
Aquí probas són *amores*,
y de probas prou n'hi haurá
per probar que hi ha un *dimoni*
que viu en aquet palau,
perque jo... encar' que sòch tonto...
com m' haveu dit mòlt poch fa,
sent tonto y tot, sabreu véurer
que també sè parlar clar.
No sò criat, sò escudèr
y 'm crech pujar mòlt més alt
que vos... ab vostras... vilesas,
aquí no pujareu may,
y per probar que no os temo
y que no os vuy respectar,
vos voleu aquí las copas...
Donchs las copas fora van.

ALAMIR. ¡Atúrat! Mano que deixis...

CAIROL. ¿Y quí sòu vos per manar?

ALAMIR. Sòch un penitent...

CAIROL. ¡Ab punxa!
Penitent que va ab punyal,
no es penitent, no pót serho
ni en sa vida may ho ha estat.
La lley del Mártir del Gólgota,
del que predicá la pau
y que va di á sos deixebles:
«Estimeuvos com germans»,
no pót admetre á un ministre
que va ab un punyal armat
y que comet felonías
indignes de...

ALAMIR. (¡Oh si sabrá!) *(Apart.)*

CAIROL. ¿No es vritat... que... per ser tonto, *(Cambiant.)*
m' esplico? ¡Psit! ¿qué hi fará?
Vivint entre la noblesa,

sobre tot entre hermitans,
que en lloch de portar rosaris,
portan alló... ¿vosté sap?
encara qu' un siga tonto...
per fi 's va civilisant.
Civilisantse, ¿comprén?
si algun tuno para un llas,
y com comprench que á la taula
avuy hi ha algun llas parat
y més clarament ho indica
l' empenyo, bastant estrany
de vos, no volent que tregui
aquellas copas d' allá,
dich per segona vegada
que las copas fora van.

ALAMIR. ¡Llamp del cel! y ¡cóm tolero...

CAIROL. Tarali, retalará. *(Es necessari que l' actor encarregat del paper de Cairol fassi un estudi de l' escena anterior, puig s' ha de dir mòlt marcada y pausadament, ja ab ironía, energía, etc. Alamir, coneixent que al pronunciar la paraula* dimoni, *'s refereix á ell, l' escolta ab rabia creixent, fins al punt de no poderse contenir, y quan Cairol se dirigeix á la taula dihent:* y las copas fora van, *llavors posa Alamir má al punyal y ab frenesí 's dirigeix á Cairol; mes aquet, que no ha apartat la vista d' Alamir, al véurer l' acció, 's treu també un punyal, fent cara á Alamir, que queda petrificat. Cairol, al véurel aixi, lo mira ab mofa y 's dirigeix á la taula, sens deixar per 'xó de vista á Alamir y ballant al compás del* taralí, retaralá, *que canta, pren las copas y se 'n va mofantse de Alamir, que está ab la mateixa actitud, etc.)*
¡Alto! *(Amenassant á Alamir.)*

ALAMIR. ¡Oh! *(Retrocedint ab gran sorpresa.)*

CAIROL. ¿Y donchs qué 's pensava?
Jo també porto... punyal...
Fra... Félix, jo sò mòlt tonto,
pro de més tontos n' hi han.
Ab salut, y hasta la vista...
Taralí; retalará... *(Y marxa ab las copas cantant y ballant per l' esquerra primer terme.)*

ESCENA IV

ALAMIR *y* FLORA *pe 'l jardí part esquerra.*

ALAMIR. ¡Insolent! ¡Y 's mofa encara
de mí! *(Volentlo seguir y deturantse á la veu de Flora.)*

FLORA. ¡Fra Félix! *(Veyentlo desde 'l jardí y corrent á ell precipitada.)*

ALAMIR. ¿Quí es? ¡Ah!

FLORA. Jo, que os vinch á demaná
un gran favor. ¿Sabeu ara
del pobre Oliver la sort?

ALAMIR. ¡De Oliver! *(Com fent memoria.)*

FLORA. Sí; sort fatal.

¡L' infelís! Lo tribunal
ahir lo sentenciá á mort.
¡Y avuy sens remissió
ne tindrá lloch la sentencia!...
¡Oh! ¡Pare Félix! ¡clemencia!
Vos, que sòu amable y bo,
ja que á mi tant afligida
á vostres peus me veyeu,
vos suplich, en nom de Dèu,
que intercediu per sa vida.
Jo sols tinch la culpa, tota...
calmeu mon remordiment,
puig la sanch del ignocent
á mi caurá gota á gota.
¡Mon orgull!... mon orgull es
lo que 'm causa tal quebranto...
¡Ah! sí, viva font de llanto *(Plorant amargament.)*
l' orgull me dòna no més.
Mon orgull arribá 'l cel
vegí un día, y ha vingut
un altre en que ha caygut
com la Torre de Babel.
¡Tingueu de mi pietat!
¡Verge pura y Mare mía!
¡Feuho per Dèu!... si ell moría,
mon goig sería acabat.
¡Salveulo!

ALAMIR. ¡Cóm ho puch fer!
Del tribunal la sentencia...

FLORA. Imploreu vos la clemencia
de Vifredo; sòn valer
pót lliurarlo de la mort.
Per Dèu, no perdeu moment...
apiadeuvos del torment
terrible que sent mon cor.
¡Jo, sí, vaig serne perjura
quan li vaig amor jurar!...
y l' estel vaig apagar
'hont brillava sa ventura.
Vaig fer rodolá al abisme
la seva esperansa hermosa;
mes frenética y anguniosa,
ara pago mon cinisme.
¡S' acosta l' instant horrible!
¡Per Dèu, Fra Félix, per Dèu!...
Parleu á Vifredo... aneu...

ALAMIR. ¡Impossible!

FLORA. ¡Oh! ¡Impossible!...

ALAMIR. Jo no puch, Flora, desfé
lo que está ja decretat.

FLORA. ¡No hi ha esperansa!... ¡Ah! ¡desgraciat!

ALAMIR. Potser Vifredo... Aquí ve.

ESCENA V

Dits, VIFREDO, *nobles y* CAIROL, *que va entrant y surtint ab copas y arreglant la taula.*

FLORA. Gran senyor... ¡Oh! per pietat
escolteu ma trista veu.
Hi ha un infelís condemnat
á mort; ¡Ay! ¡pietat per ell!...
Per pietat, senyor, salveulo...
Vos ho demano per Dèu.
Lo gran crim que ell va cométrer
no vuy negarho, gran es,
pero més gran que 'l delicte
es, senyor, vostre poder.

VIFREDO. ¡Y es Flora, la bella Flora,
que plorosa intercedeix
per un que fou assessí
de sòn amant Peraller!
Peraller, noble y honrat,
catalá digne y valent,
que sempre al crit de la patria
acudía lo primer,
per un fill de Catalunya
fou assessinat vilment.
Set de venjarme tenía
d' aqueix traydor, y ara que
ha caygut ell á mas mans
com per un voler de Dèu
y que 'l fallo inexorable
va á cumplirse de la lley...
¡es aquella humil donzella
que en altre temps ne digué
que lo sèu cor y sa vida
era tot de Peraller...
qui ve 'l perdó á demanar
per sòn assessí!... ¡Pe 'l Cel
vos jur', Flora, que m' admira
vostra conducta!

FLORA. ¡Dèu mèu!

VIFREDO. Jo sò un home just y recte,
y sentne lo mèu voler
que vegin los catalans
com justicia ne sè fer
contra aquells que són traydors
á sa patria, he permés
que tingui lloch la sentencia,
com tindrá dintre un moment.

FLORA. ¡Gran Dèu! Senyor, pietat...
¡Salveulo!... ¿Sabeu quí es?

VIFREDO. Encar que sigués mon fill, *(En un arranch.)*
ne moriría també.
¿Quí es ell? ¡Y á mi qué m' importa!
jo sols un criminal veig.
Jo represento aquí 'l poble...
jo tinch la clau de las lleys...
jo sòch qui déu acatarlas
de tot lo poble 'l primer

y vetllar perque 's cumplesquian
en totas parts llealment.
Y vos dich, nobles varons,
que 's cumplirán, no ho dupteu.
Quan ne llegirán ma historia
de aquet mòn los veniders,
no dirán may que Vifredo
ne hagués obrat parcialment,
ni que may, en lo més mínim,
ne faltés á sòn deber.
Es lley; jo sabré cumplirla,
volguent de tots lo mateix.
Sent axís, basta de súplicas.

FLORA. Oliver...

VIFREDO. Pregueu per ell.

FLORA. Malehit lo mèu orgull,
que 'm dòn' tal remordiment...
Vifredo... mon senyor... *(Tirantse de nou als peus de Vifredo.)*

VIFREDO. Fora. *(Ab gran energía.)*

FLORA. ¡No hi ha esperansa, Dèu mèu! *(Se 'n va de la presencia de Vifredo plorant ab desespero. Vifredo la contempla, quan surt de sa cambra Mahomat; mentres axó 's fa, Alamir diu apart):*

ALAMIR. (¡Faré medís per' salvarlo!...
¡Matar deixaré á Oliver!...
Sí, que mori, es cristiá
y ademés sap mon secret.)

ESCENA VI

Dits y MAHOMAT.

MAHOMAT. ¡Vifredo!... nobles senyors... *(Saludant á tots.)*

VIFREDO. Mòlt ben vingut, Mahomat.
¿Y la salut?

MAHOMAT. Restablerta
per complet.

VIFREDO. ¿Y mon palau
es, Mahomat, de vostre gust?

MAHOMAT. Tot en estrem m' ha agradat,
pero dech fer grans elogis
de vostra ciutat condal,
puig es en extrem hermosa;
una gratitut sens par
tindré en vers los vostres súbdits,
puig tant tots m' han obsequiat,
que quedo reconegut
á obsequis tant estremats,
y galardonar prometo,
quan siga hora, favors tals.

VIFREDO. Es de cors honrats y dignes
lo tornar lo bè per mal;
y encara que presoner
avuy sòu dels catalans,
no hi ha temor que cap d' ells
vos arribi en re hostigar,
sempre que vos, com qui sòu,
honrat y digne os portau.

Referent á Barcelona,
tè la gloria de que quan
Espanya 's va pérdrer l' últim
casi del sigle passat,
ella ne va ser la última
que 's rendí al Mahometá,
y la primera de tréurel
noblement donant sa sanch.
Sigle y mitj de esclavitut
nostra Espanya está plorant,
per la més negra traició
del comte don Juliá,
y durant tot aqueix temps
ha sigut esta ciutat
sempre la més disputada
entre moros y cristians. *(Alamir, que no ha deixat may de vista á Cairol mentres ha estat col-locant novas copas á la taula, ara, que torna á estar á punt y que Cairol ha marxat, diu apart á Mahomat):*

ALAMIR. (La taula torna á está apunt.
Deixeume sol.)

MAHOMAT. (Enterat.)
Entrem á dintre ma cambra *(Á Vifredo.)*
per parlar de mon rescat.

VIFREDO. Com sigui del vostre gust.
Entreu.

MAHOMAT. Vos debeu passar. *(Entran Vifredo y nobles primera porta esquerra. Mahomat y Alamir se donan una mirada significativa, fent los dos una senya y comprenentse. Desprès entra Mahomat. Alamir mira per totas parts, y no veyent á ningú, torna á fer l' operació de posar líquit á las copas del* frasco *mencionat. Garí observa.)*

ESCENA VII

ALAMIR, GARÍ *al jardí; desprès* CAIROL.

ALAMIR. Ningú... No perdem moment...
ara es l' ocasió... endevant...

GARÍ. (¡Altre traició! ¡Dèu mèu!
¡Y jo no puch avisals!
¡Oh! sí... jo 'l descubriré...
No puch, Dèu m' ho tè vedat.
¡Ah Fra Félix! ¡vil Fra Félix!...)

ALAMIR. Perfectament; sí, ja está.
¡Noblesa de Catalunya!
avuy los mahometans
de nostras novas derrotas
anem á quedar venjats.
¡Ruido 'm sembla sentir!...
que no sospitin... Per 'llá. *(Se 'n va pe 'l jardí. Pausa.)*

GARÍ. Las iras de un Dèu etern *(Al véurer allunyarse*
caygan sobre tu, malvat. *á Alamir.)*
¿Cóm puch fer per descubrirho,

si ab ningú no puch parlar?
¡Ay! ¡terrible penitencia
que 'l cor m' estás destrossant!

CAIROL. ¡Han marxat! Mòlt me n' alegro. *(Al entrar y mirant primera porta esquerra.)*
Jo no 'm separo de... *(Indica la taula.)*

GARÍ. ¡Ah! *(Com acudintli una idea.)*

CAIROL. Convé vigilar la taula,
pus deixantla, aquell malvat
pót torná y fer de las sevas...

GARÍ. ¡Cambia las copas! *(Dirigintse á Cairol ab dissimulo.)*

CAIROL. ¡Qué! ¡Ah! *(Sorpresa.)*
Estich sol ó no estich sol... *(Mira per tot ab sobressalt.)*
Sol estich... pero no obstant,
crech que he sentit una veu
com de algun sér sobrehumá
que m' ha dit: «¡Cambia las copas!»

GARÍ. (Cambialas.) *(Lo joch. Nou moviment de Cairol.)*

CAIROL. ¡Qué! ¡Uy! ¡San Pau!
Ara veig que no estich sol...
Jo per tot bè vaig mirant
y no veig un sér vivent...
¡Sols aquella fera allá!... *(Per Garí.)*
¿Y si hagués estat la fera?
¡Just! las feras parlarán.
Lo cas es que jo he sentit
una veu, ho puch jurar...
«¡Cambia las copas!...» ho tinch
ficat á dintre del cap.
Company que no sè quí sòu
ni vos puch veure en cap part,
si voleu que jo os entengui,
haveu de parlar més clar.
Pero don Ramon espera
que avisi á Vifredo... ¡Uy! ¡per 'llá *(Segona dreta.)*
si no m' enganya la vista,
crech qu' es ell qu' está arribant!
y per l' altre part Vifredo... *(Primera esquerra.)*
Veureu això qué será. *(Cairol se dirigeix al fons. Surt per la dreta Folch y per l' altre cantó Vifredo y 'ls demés.)*

ESCENA VIII

VIFREDO, FOLCH, MAHOMAT, *nobles y quatre guardias d' honor, que 's col-locan al fons; desprès* ALAMIR *pe 'l jardí.*

FOLCH. ¡Mon senyor!

VIFREDO. ¡Ramon Folch!

FOLCH. Vinch
goijós y precipitat:
un assumpto de entitat
que comunicarvos tinch.
Sí; ¡arribo de Manresa
ab lo cor ple d' alegría!...
De gloria tindrá un nou día

lo regnat de Vostra Altesa.
Lo Cel se 'ns mostra propici...

VIFREDO. De que aquí arribat haveu,
tinch goig, puig celebrareu
de mon fill lo natalici.
Digueunos ans lo motiu
de vostra vinguda.

FOLCH. Sí,
y dispensaume si en mi,
bon narrador no teniu.
Montanya de mòlts favors
ne va á serne Montserrat,
puig que en ella havem trobat
un rich tresor: uns pastors,
quan lo sol en Occident
los sèus raigs d' or ne ocultava,
vegeren que clar baixava
del cel un llum resplandent,
que ab estranyas maravellas
cada dissapte brillava
y que luego 's transformava
en riquíssimas estrellas.
Part al bisbe ne donaren
de aqueix fet tan portentós,
y 'l bisbe y altres senyors
tal veritat observaren.
Marxárem á Montserrat...
y allí 'hont la llum ne feu senya,
y al derribar una penya,
vaig quedar maravillat
al véurer tant rica troba,
puig vestint or, seda y grana,
á la Reyna Soberana
trobárem dintre una cova.
Sa cara maravillosa
morena es y, en mon sentir,
crech que axió es perque vol dir
morena sòch, pero hermosa.
Disposá 'l bisbe al moment
trasladarla á la ciutat;
mes ésta la voluntat
no fou del Omnipotent,
puig arribant á cert lloch,
tothom ne quedá impassible...
tirar avant... impossible,
no poguérem mòlt ni poch.
En virtut de tot axió,
senyor, que sentit haveu,
espero de vos doneu
vostra determinació.

VIFREDO. En aquet lloch mencionat,
per ser dels sigles exemple,
un mòlt suntuosíssim temple
prompte hi faré edificar.
Avuy festa celebrem,
que demá, al náixer l' aurora,
á eixa Divina Senyora
á visitar anirem.
Preneu assiento, Mahomat,
'vuy en ma taula també... *(Vifredo va senya-*

lant á cada hu 'l lloch que tè de ocupar. Al passar Mahomat per prop de Alamir y mentres que Vifredo fa 'ls honors á la taula, diu apart):

MAHOMAT. (¿Están las copas?)

ALAMIR. (Sí.)

MAHOMAT. (Bè.)

ALAMIR. (Avuy quedareu venjat.
De beure 'ns escusarem.)

MAHOMAT. (Comprench bè 'l vostre projecte.)

VIFREDO. Porteu á mon fill, l' objecte
del festí que celebrem. *(Tots col-locats, Vifredo ha donat l' ordre de que porlin sòn fill; entra Cairol y surten luego una dama, la qual porta un infant de tres mesos, y van col-locantse tots segons disposa Vifredo, que ja está sentat en mitj de la taula ab una cadira regia.)*

MAHOMAT. ¡Oh! ¡qué graciós infant!

VIFREDO. Tres mesos cumpleix avuy.

CAIROL. (¡Lo Fra de la punxa! ¡Uy, uy!
¡També es á taula 'l truhán!) *(Los criats van servint. Mentres se va celebrant lo convit, se sent un cant de frares mòlt trist que 's suposa passar per fora. Toca de tant en tant una campaneta.)*

FOLCH. ¿No sentiu un cant, senyor?...

VIFREDO. Del Cel implora clemencia;
avuy tè lloch la sentencia
d' un mal catalá, un traydor,
miserable, renegat,
que 'm va causar un conflicte...
Dins de poch lo sèu delicte
en públich haurá expiat.

CAIROL. (¡Ah, desgraciat Oliver!
¡Oh! ¡si jo pogués salvarlo!...)

VIFREDO. Vaig jurar no perdonarlo
si ell ne queya á mon poder.

GARÍ. ¡Oh! ¡oh! *(Glatint de pesar al compéndrer la situació de Oliver y de tots.)*

VIFREDO. ¿Qu' es aixó?

CAIROL. La fera
que sembla que está glatint
de algun pesar.

FOLCH. ¡Oh! ¡vivint
está encara!

CAIROL. ¡Friolera!
¡Don Ramon, miri qu' estranya!

VIFREDO. A tots vos la vuy mostrar.
Es la que varem cassar
en una vehina montanya.
Cairol, porteula.

CAIROL. Al moment. *(Cairol obra la gabia, y agafant á Garí per una cadena que aquet porta al coll, lo fa baixar á manera de bestia per l' escalinata del centro. Los convidats ho observan ab certa curiositat y estranyesa.)*
Arre, senyor òs pelut,
que avuy també ets convidat.

MAHOMAT. ¡Fera estranya!

VIFREDO. ¿No es vritat?

MAHOMAT. ¿Cóm á est país ha vingut?

VIFREDO. No puch compláureos, senyor.

Res igual no hi ha en l' historia:
brindem tots á la memoria
de sòn valent cassador.

FOLCH. Gracias. *(Vifredo va omplint las copas dels convidats. Garí ho contempla ab horror.)*

GARÍ. (¡Oh! ¡Dèu! ¡Dèu etern!
¡Van á brindar! ¡Ay de mi!
¡y jo no ho puch impedí!
¡Mónstruo surtit del infern! *(Per Alamir.)*
¡Si jo avisarlos pogués!...
Lo que sufreixo es horrible...
¡Y tinch de veure impassible
morir tants braus caballers!
¡Gran Dèu! ¡per ells pietat!
Lliureulos... ¡Van á morí!...)

VIFREDO. Brindem. *(Vifredo ha servit totas las copas: los demés s' han aixecat y están tots ab la copa á la má; al moment de aixecarlas, se sent un gran cop mòlt fort y estrany. Tots fan una suspensió y allavors diu lo infant ab vèu entera y mòlt marcat):*

INFANT. «Álsat, Joan Garí,
que Dèu ja t' ha perdonat. *(Tots quedan completament assombrats. Garí s' aixeca pausadament.)*

NOBLES ¡Prodigi! ¡Miracle!...

MAHOMAT. }
ALAMIR. } (¡Horror!)

VIFREDO. ¡¡Tu Joan Garí!! No pót ser...
¡Tu ets Garí!...

GARÍ. Jo... senyor. *(Ab gran abatiment.)*

VIFREDO. ¡Ets tu aquell que en Montserrat
me doná tan gran tropell!...
Á qué duptarho... ¡es ell!
ho ha dit l' infant... ha parlat.

ALAMIR. (¡Si 'm reconeix, sòch perdut!) *(Apart á Mahomat.)*

MAHOMAT. Senyor, mori.

VIFREDO. Á mon devant *(Trobantse en front de Garí, que permaneix impassible ab la vista fixa á terra.)*
Dèu te posa en tal instant
perque 'm vengi resolut.
Vas á morir, desgraciat... *(Ab resolució trayent un punyal.)*

GARÍ. ¡Feriu! *(Presentantli 'l pit y de genolls.)*

ALAMIR. ¡Mori! *(Ab gran energía detrás de Vifredo.)*

VIFREDO. Sí... *(Dirigintse frenétich á Garí.)*

FOLCH. ¡Qué feu! *(Corrent y deturant á Vifredo.)*

VIFREDO. Es ell, Garí... *(Insistint.)*

FOLCH. Respecteu *(Ab solemnitat y energía.)*
del Senyor la voluntat.
¡Sa penitencia l' abona!... *(Senyalant á Garí.)*
¿Y vos no 'l perdonareu,
quan sentiu que os fa dir Dèu
pe 'l vostre fill que 'l perdona?
¿No hi ha en vostre cor clemencia?
¿La veu de Dèu no os imposa?
¿Quí es que atrevirse gosa

contra de la Omnipotencia?

VIFREDO. ¡¡¡Ah!!! ¡Dèu meu!... Jo no... *(Llensant lo punyal y cayent als brassos de Folch.)*

FOLCH. Senyor...
Dèu ho vol... donchs... sía aixi.

VIFREDO. Póts aixecarte, Garí...
jo 't perdono de tot cor.

GARÍ. Gracias, gracias. Un moment
vullaume tots escoltar...
fentho, podeu evitar
grans desastres: penitent
en Montserrat, vaig pecar
causant en vos dol etern,
mes fou perque allí l' infern
un malfactor me va enviar.
¡Ell m' instá á ser criminal
sols per venjarse de vos!...
y despiadat y alevós,
prompte 's rigué del mèu mal.
Á Roma desesperat
corro buscant penitencia,
y la més negra sentencia
he complert mòlt resignat.
Lo Pare Sant me ordenava
que per terra me arrastrés,
fins que un infant me digués
que 'l Senyor ja 'm perdonava.
Cumplint la meva missió,
jo 'm trobava en Montserrat,
y Dèu volgué que amagat
vegés altre traició.
Un infelís va á la mort
que fou vilment enganyat...
Peraller assessinat
no va ser per ell, senyor.
Essent noble y generós,
vos, senyor, os vau fiar
d' un traydor que os va enganyar
del modo més alevós.
En sa paraula fiant,
manáreu á Peraller
que anés ab ell; mes al ser
de Montserrat al voltant,
ab tropa que preparada
tenía ja allí 'l traydor,
doná á Peraller la mort
quan fugía de emboscada.
Ab noblesa y bona fe,
sempre de un vil vos heu fiat,
y avuy un plan meditat
aquí contra tots ell tè.
¡Un plan horrible, senyor!...
Dèu, que per tots va vetllant,
ha permés que aquest infant
lliurás á tots de la mort.
Si tarda un sol instant més
á parlar, ¡oh, sí! á fort dol
y al més negre desconsol
estava est palau somés.
Perque avuy dúas vegadas

per un traydor venjatiu,
las copas que aquí teniu
han sigut envenenadas. *(Gran sorpresa de tots.)*
¡Maldat indigne!... ¡atrevida!
Per los que haguessin begut,
avuy hauría sigut
l' últim día de sa vida.
Y quan la mort en est lloch
hagués ja clavat sas mans,
debían los africans
tot passarho á sanch y á foch.
¡Oh noblesa catalana,
que atenta escoltantme estás,
¿no compreneu quí es capás
d' una acció tant inhumana?
Fingit Fra Félix... aquí... *(Agafantlo fortament y fentlo seguir per forsa.)*
míram bè, si t' atreveixes...
Digas, traydor, ¿me coneixes?

ALAMIR. ¡Jo!.. no; ¿qué voleu de mi? *(Confós y tremolant.)*

GARÍ. ¿Y gosa encar' ta conciencia
presentarte altiu, malvat?
Lo traydor mencionat *(Á Vifredo.)*
teniu á vostra presencia.

ALAMIR. ¡Calumnia!...

GARÍ. Y s' atreveix
á negarho... ¡home vil!...
Á fora aquest hábit humil
que tanta maldat cubreix. *(Y tirantse frenéticament sobre Alamir, li parteix l' hábit, deixant veure sòn vestit de moro, un punyal á la cintura y un pergamí. Sorpresa general.)*
¿Tindrás valor per negar
lo que clar veyem aquí?
Senyor, aquet pergamí *(Li arrenca de la cintura y entrega á Vifredo.)*
de tot vos pót enterar.

VIFREDO. ¡Es cert! ¡Que mori 'l traydor! *(Desprès de llegir.)*

GARÍ. Lo que convé promptament
es salvar al ignocent
que s' encamina á la mort.
Clemencia per ell... ¡clemencia!

VIFREDO. ¡Correu, Folch... pe 'l Cel correu!
y de part meva maneu
que 's suspengui la sentencia
de Oliver, y en sòn lloch
poseuhi aquet delinqüent
y que mori promptament. *(Folch surt precipitadament.)*

ALAMIR. Senyor... pietat. *(Cayent de genolls als peus de Vifredo.)*

CAIROL. Massa poch.

VIFREDO. ¡Pietat de tu! Ab la vida
lo que has fet no póts pagar.
Prompte guardias sin tardar.
Mori 'l malvat desseguida. *(Dos guardias se n' emportan á Alamir.)*

ESCENA IX

Dits, menos ALAMIR.

VIFREDO. Y vos, indigne rey moro, *(Á Mahomat, que permaneix abatut.)*
que heu pagat ab felonía
aquí, com jo ab hidalguía
vos tractava y ab decoro,
de mon palau sortireu,
y fins que m' hagueu tornat
de Fransa hasta 'l Llobregat
tots los pobles, estareu
en la presó més severa,
pres sens cap contemplació.
Aquí 'l que 'ns fa traició
lo tractem de eixa manera.
CAIROL. (¡Això sols! ¡Mala sentencia!...)
MAHOMAT. Vifredo, mireume humil... *(Volent tirarse als peus de Vifredo, que 'l retxassa.)*
VIFREDO. Prompte, fora. Un hom' tant vil
no pót está en ma presencia. *(Los dos guardias restants se n' emportan á Mahomat.)*

ESCENA X

VIFREDO, GARÍ, CAIROL; *á poch* FOLCH *y* OLIVER; *després* FLORA *y nobles.*

CAIROL. *¡Rebien!* Avisem la Flora. *(Se 'n va corrents.)*
OLIVER. ¡Senyor! *(Tirantse als peus de Vifredo.)*
VIFREDO ¡Oliver! ¡fill mèu!... *(Aixecantlo.)*
¡S' ha salvat! ¡Oh, gracias, Dèu,
qu' heu permés qu' encar fos hora!
¡Flora! *(Veyentla que surt ab Cairol.)*
FLORA. ¡Oliver!
OLIVER. ¡Ella!
VIFREDO. Sí;
benehiu de Dèu la clemencia,
puig la seva omnipotencia
avuy vos ha unit aquí.
Per tots es día de gloria.
Perdónala... *(Á Oliver.)*
OLIVER. ¿Y podrè olvidar...
VIFREDO. Sí, Oliver, lo perdonar
es una obra meritoria.
Puig Dèu ho vol, vos uniu...
Olvidem lo passat ara,
y dels dos jo seré pare,
ja que pares no teniu.
CAIROL. ¡Bè! ¡mon cor d' alegre estalla! *(No podent contenir l' alegría.)*
Dispensaume, gran senyor,
puig d' alegre tinch lo cor
que salta, ressalta y balla.
Es vritat lo que ara os conto,
com ho era lo que 'm pensava
d' aquell malvat, puig no errava...
no vuy ser ja may més tonto.

VIFREDO. La vritat de Dèu dimana.
Demá á Montserrat anem
y gracias ne donarem
á la Reyna Soberana.

CAIROL. Si 'm permet, á Montserrat
també 'ls acompanyaré,
y que descals hi vindré...
pro... dalt d' un caball montat.

VIFREDO. Sí, bon Cairol; la jornada
será goijosa en estrem...
Garí, ¿los restos veurem
de ma filla idolatrada?

GARÍ. Sí, gran senyor; ab desvel
lo lloch ahont són mostraré...
desprès me retiraré
en lo temple, que ab bon zel,
prompte será comensat
segons ha dit Vostra Altesa,
en obsequi á la Princesa
Patrona del Montserrat.
Y aqueixa EXCELSA MADONA
que 'ls mals de sos fiils allunya,
ne será de Catalunya
constantment nostra patrona.
¡Oh sí... VERGE SOBERANA *(Cayent de genolls*
que ab fe tot catalá implora! *é invocant al Cel.)*
Benehiune, GRAN SENYORA,
á la terra catalana.

QUADRO FINAL.—*Brillant apoteosis en honor á María Inmaculada. Vista panorámica de Montserrat; al centro la* SANTÍSSIMA VERGE, *rodejada de ángels*, *arcángels y serafins*, *tot lo qual es sostingut per una hermosa nuvolada. Fochs color de aurora y música pianíssima, ó si es possible*, CORO DE ÁNGELS. *Tots los que están en escena s' agenollan ab gran devoció y respecte.*

FI DEL DRAMA

Obras originals ó arregladas á l' escena espanyola pe 'l mateix autor

	Actes
Cristóbal Colón	9
Elisenda de Moncada	8
Los traficantes de esclavos	8
La abadía de Castro	7
El corazón de una madre	7
¡Doña Marta de Pinedo!	7
La monja sangrienta	6
La esclavitud de los blancos (segunda parte de «La cabaña de Tom»)	6
Nuevos dramas de taberna	6
El hijo del verdugo de Londres	6
Guillermo Tell	6
Nuevo Trapero de Madrid	6
Amor maternal	6
Inquisición de Barcelona	6
La inquisición militar ó Carlos de España	6
Cornelia ó la victima de la Inquisición	6
El sitio de la inmortal Gerona	6
Don Juan Tenorio (2.ª parte)	6
Pablo y Virginia	6
El jorobado y el rey	6
La infancia de Jesucrist ó 'ls pastorets en Bethlem	5
Julieta y Romeo	5
La venganza de Romeo	5
La Reyna de las Mercés	5
La viuda d' en Serrallonga	5
Adriana Lecouvreur	5
La inocencia en el patíbulo	5
¡María! la pastora de los Alpes	5
Catalina Patrich	5
¡Faust! ó un pacto con Satanás	5
Margarita de Sandoval	5
¡María! ó la hija de un jornalero	5
La urraca ladrona	5
Un voluntari de Cuba ó l' honra de un jornaler	5
La mendiga	4
El pueblo catalán y el general Bassa	4
La hija de un sereno de París	4
Norma	4
La dama de las Camelias	4
Eulalia la catalana	4
El Conde de Monte-Cristo	4
Lo castell del fantasma	4
La mano del muerto (2.ª parte de «El Conde de Montecristo»)	4
La venganza de un galo	4
Los hijos de Eduardo	4
Cuatro reyes para un trono (segunda parte de «Los hijos de Eduardo»)	4
Rigoletto ó el bufón del rey Francisco I de Francia	4
La seu d' Urgell	4
La expulsión de los Jesuitas en España	4
Santa Madrona	4
Amor hasta la tumba	4
El diablo predicador	4
San Antonio de Padua	4
Mala hija y madre desventurada	4
Lo port de salvació	3
L' ángel de la caritat	3
El 14 de Octubre, ó la inundación de Murcia	3
El valeroso Sansón	3
Dos llansols y un vestit negre	3
La casa de Satanás	3
De Barcelona á Pedralbes	3
Turchs y russos	3

	Actes
Lo ninot de D. Pascual	3
L' enterro del Carnaval	3
La victoria de Puigcerdá	3
La filla de Satanás	3
Mal usar no pót durar	3
Lo capitá manaya	3
La monja enterrada en vida	3
La má negra	2
Lo rosari de l' aurora	2
Un somatén general	2
De Barcelona al mòn nou	2
Enredos de Carnaval	2
La estrella ab cúa	2
Joana Tenorio y Luisa Mejía (parodia de la 1.ª parte de Don Juan Tenorio)	2
Un fill de Carlos de Espanya	2
Josep, Pep y compañía	2
La pau de Espanya	2
La entrada en Bilbao	2
Lo bombo del regiment	2
La fi del mòn	2
Gat per llebra	2
Las festas de la Mercé	2
Los tres cornetas	2
Un cambi de Ministeri	2
Anar per llana y...	2
Doña Blanca	2
El sastre conspirador	2
Tras de cuernos penitencia	2
De tejedor á millonario	2
Lo pronunciament	1
Gat y gos	1
La cansó d' en Tururut	1
Campi qui puga	1
Lo curandero de Sans	1
Un cop de cap	1
L' aygua de la Puda	1
Un sabi per forsa	1
La pell del diable	1
El sargento Rompe y Rasga	1
Un safreig	1
De Pedralbes á Pekin	1
Un poca vergonya	1
Lo gall de la Passió	1
De panxa al sol	1
¡A Montserrat!	1
Quatre soldats y un cabo	1
Lo bombo mágich	1
¡La mar!	1
La festa del sant del avi	1
Carrer Nou, número 5	1
Lo dia dels morts	1
El sagristán cancanista	1
Un embustero de marca	1
¡Catalans, fora quintas!	1
La degollación de los Inocentes	1
Las cánsons de la fornal	1
Triquinas y filoxeras	1
Las dobletas de cinch duros	1
Los amos y 'ls dependents	1
La llet de burra	1
Los polvos pera matar ratas	1
La gossa de D. Cristófol ó lo llas escorredor	1
Cipayos y coraceros	1
Petardos y petardistas	1
Una novillada	1
Cáurer en la trampa	1
Figuras de moviment	1
Sense calsas	1
Llarch y prim	1

NOTA IMPORTANT.—Los exemplars de las obras del Sr. Piquet, se proporcionan, ó están en venta, en sòn domicili, en Sarriá de Barcelona, carrer Major, n.º 13.